

*Управління освіти Кременчуцької міської ради
Кременчуцький міський науково- методичний центр*

*Кременчуцький колегіум №25 Кременчуцької міської ради
Полтавської області*

*Інформаційно-психологічна безпека навчального закладу:
впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчальний
процес*

Матеріали міського семінару директорів шкіл

Інформаційно-психологічна безпека навчального закладу:

впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчальний процес.

*Матеріали міського семінару директорів шкіл/Упорядник Т.А.Круглова.-
Кременчук, 2013.-№№ с.*

Збірник містить матеріали, у якому розкриті поняття «медіаосвіта», поширено досвід використання інноваційної технології медіаосвіти у навчально-виховному процесі, визначені шляхи вирішення проблеми впливу медіасередовища на соціалізацію та безпеку дітей і підлітків, представлено досвід експериментальної діяльності з теми Кременчуцького колегіуму №25 за два роки.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	с.4
-------------------	------------

<i>План проведення семінару директорів ЗНЗ"Інформаційно-психологічна безпека навчального закладу:впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчальний процес"</i>	с.5-6
--	--------------

I.ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

<i>Компетентнісний підхід у реалізації управлінської діяльності закладу нового типу.....</i>	с. 8
---	-------------

II.ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

1. Москалик Т.О. Участь Кременчуцького колегіуму № 25 у Всеукраїнському ексерименті з упровадженнямедіаосвіти в навчально-виховнийпроцес».....
.....с.11.
2. Алгоритм дій директора загальноосвітнього навчального закладу щодо керівництва експериментальною діяльністю.....с.23

- 3.Методичні рекомендації з викладання спеціального медіаосвітнього курсу для старшокласників ЗОШ«МЕДІАКУЛЬТУРА» Автори: Найдьонова Л.А., Баришполець О. Т., Голубєва О. Є., Мироненко Г. В., Череповська Н.І.....с.25

III.ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

- Онищенко О.В., вчитель-методист колегіуму № 25.Сценарій години спілкування.....с. 63

ЛІТЕРАТУРА.....	с.70
------------------------	-------------

- Рекомендації семінару директорів шкіл з проблеми «Інформаційно-психологічна безпека навчального закладу (впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти у навчальний процес»..... с.71

ВСТУП

Одним із важливих сучасних напрямів виховання молоді є формування особистісної медіа-культури, яка передбачає передусім актуалізовану здібність до адекватного сприймання, критичного аналізу, обґрунтованої оцінки різноманітної медіа-продукції, а також здібність як до створення власних медіа-текстів, так і до творчої інтерпретації, переосмислення/переструктурування існуючих

Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям, як індивідуальним (мобільні зв'язок), так і масовим (інтернет), значно розширилися комунікативні можливості людини. Засоби масової комунікації створюють умови для становлення самостійного, критичного мислення, сучасного світосприймання, естетичної свідомості, навичок художнього аналізу продукції медіа-мистецтва.

. Засоби масової комунікації дозволяють активізувати знання, отримані в ході традиційного навчання, але в той же час, можуть засмічувати розум інформаційним шумом, перевантажувати пам'ять, пригнічувати уяву, шаблонізувати мислення, викривлювати вольовий розвиток дитини. Щоб уникнути ризиків і актуалізувати позитивний потенціал медіа, дитину потрібно готувати до ефективної взаємодії з інформаційним простором. Формування медіа-культури особистості доростового покоління має забезпечити розвиток пізнавальних інтересів, адекватного, художнього й творчого сприймання, критичного мислення, творчих здібностей дітей та молоді завдяки засобам медіа й на матеріалі медіа.

План

проведення семінару директорів ЗНЗ

"Інформаційно-психологічна безпека навчального закладу: впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчальний процес"

Дата проведення: 20.11. 13 р.

*Місце проведення: Кременчуцький колегіум № 25,
вул.Гвардійська, 16, каб.47 (IV поверх)*

Мета:

формувати позитивне інформаційне середовища щодо популяризації ідеї медіаосвіти як інноваційного напрямку навчання та виховання особистості, яка ефективно взаємодіє з сучасним медіапростором; поширити досвід використання інноваційної технології медіаосвіти у навчально-виховному процесі; надати методичну, інформаційну допомогу керівникам щодо участі в експериментальній діяльності; актуалізувати знання та визначити шляхи вирішення проблеми впливу медіасередовища на соціалізацію та безпеку дітей і підлітків; познайомити і поширити досвід експериментальної діяльності з теми Кременчуцького колегіуму №25 за два роки.

Час	Захід
08.45 - 09.00	Реєстрація учасників семінару
09.00 -09.15	Відкриття семінару. Москалик Геннадій Федорович , кандидат філософських наук, начальник управління освіти м.Кременчука, учитель-методист. Никифоренко Олена Миколаївна , директор Кременчуцького міського науково-методичного центру.
09.15–10.00	Участь Кременчуцького колегіуму № 25у Всеукраїнському експерименті з упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес Москалик Тетяна Олександрівна , директор Кременчуцького колегіуму №25
10.00 -10.15	Перерва на каву
10.15 – 11.00	Перші підсумки експерименту: тенденції якісних змін. Баришполець Олексій Трохимович ,кандидат історичних наук,провідний науковий співробітник лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
11.00 – 11.45	Муліка Катерина Миколаївна ,завідувач Центру практичної психології і соціальної роботи Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського
11.45 – 12.15	Обід
12.15 – 13.15	Онищенко Ольга Василівна ,вчитель-методист світової літератури, викладач медіа культури. Практикум у групах (учасники семінару виступають у ролі учнів).

	Форма роботи	Тема
	«Барометр»	<i>Інтернет – це хвороба чи прогрес XXI ст.?</i>
	«Дослідження і аналіз медіатекстів»	<i>Факти чи судження?</i>
	«Фоторепортаж»	<i>Маніпуляції у фотографії.</i>
	«Кіноклуб»	<i>Обговорення короткометражного фільму «Безвихідь».</i>
13.15 – 14.00	<i>Проведення рефлексії практикуму.</i> <i>Презентація ресурсів для медіапедагогів.</i> <i>Сесія «питання –відповіді».</i> Онищенко Ольга Василівна, вчитель-методист світової літератури, викладач медіа культури. <i>Підведення підсумків.</i> Москалик Тетяна Олександрівна, директор Кременчуцького колегіуму №25	

Кременчуцький колегіум № 25
Кременчуцької міської ради
Полтавської області

Кременчуцький колегіум № 25 сьогодні - оволодіння учнями базовою системою знань, орієнтація на здобуття вищої гуманітарно-правознавчої та економічної освіти, виховання самодостатньої особистості, правосвідомого, економічно та культурно освіченого громадянина України, здатного адаптуватися до життя в суспільстві

*м.Кременчук, Полтавська область, вул. Гвардійська, 16, тел.: (05366)5-38-82
Kremen_Kolegium_25@bigmir.net*

Компетентнісний підхід у реалізації управлінської діяльності закладу нового типу

У кожного навчального закладу є своя історія, яка складається з імен, подій, досягнень, злетів і проблем. Кременчуцький колегіум № 25 (з 1970р.- Кременчуцька загальноосвітня школа № 25) відзначив свій 43— річний ювілей. Біля витоків її стояли ветерани педагогічної праці, директори закладу: Г.Д.Швачко, О.М. Латишев, В.П.Кішко.

Ініціатором створення нового навчально-виховного комплексу з поглибленим вивченням суспільно-гуманітарних предметів став її колишній директор, педагог- новатор, кандидат філософських наук, вчитель- методист Г.Ф.Москалик.

У 2005р. колегіум № 25 очолила Т.О.Москалик, щоб утілити в життя власну програму, зробити заклад науковою лабораторією для розвитку творчих обдаровань. Вирішення цього питання неможливе без модернізації системи управління на демократичній основі, запровадження інноваційних педагогічних технологій та створення міцної бази педагогічних і учнівських знань.

Учні колегіуму мають свою символіку: герб, гімн і прапор, на якому зображено маленьку ластівку, що вільно летить в освітньому просторі .

10 лютого 2006р. педагогічний колегіум № 25 відзначив свою першу річницю. Сьогодні тут навчається 1096 учнів і працює 72 вчителі. Серед них 2 професори, 4 кандидати наук, 15 педагогів мають звання „вчитель-методист», 18- „ старший учитель”, вищу кваліфікаційну категорію -52% педагогів. Одному педагогічному працівнику присвоєно звання «Заслужений працівник освіти України». Із 2010р. педагогічний колектив навчального закладу працює над проблемою: „Формування компетентностей як засіб реалізації якісної освіти».

Найбільш вагомими досягненнями вважаємо:

участь у Всеукраїнському експерименті з запровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України. Концепцію впровадження медіаосвіти розраховано до 2020 року. Нині триває експериментальний етап- до 2016 року.

Спецкурс «Медіакультура» – актуальний, вчасний, цікавий і нескладний. Формула успіху у вихованні з маленької дитини - медіаосвіченої, комунікабельної, ціннісно зорієнтованої Людини, досить проста: **діти + батьки + медіа + неповторна вчительська активність, енергія й самовіддача.**

Наші вихованці були учасниками конкурсу соціальної реклами «Інший погляд» у м. Сумах (Вауліна Аліна, відеоролик «Вибір за вами...»), «Прес-

весна на Дніпрових схилах» (Єфімова Лілія, Іващенко Валерія, Мур Олександра, Хміль Аліна). У Всеукраїнському конкурсі «Діти та медіа» учениця групи Е-22 Мур Олександра посіла III місце за одноіменний цикл фотографій. Олександра - призер Всеукраїнського конкурсу- захисту робіт МАН II (обласного) етапу. За наукову роботу «Ретроспектива та тенденції розвитку сучасної фотографії» учениця виборола III місце(2013р.);

-робота з обдарованими та здібними учнями здійснюється за 3 напрямками: організаційно-методичному, науково-методичному, психолого-педагогічному. За 10 років діяльності наукового товариства «Пошук» на Всеукраїнському конкурсі МАН (міському) I етапу представлено 138 наукових робіт учнів-переможців, II етапу(обласному) -81наукову роботу, на III етапу(Всеукраїнському) – 5наукових робіт.

У 2013-2014н.р.учасниками конкурсу стануть 28 учнів колегіуму, що свідчить про результативну роботу з обдарованими учнями.

Не менш значні досягнення мають наші вихованці у Всеукраїнських предметних олімпіадах:за минулий навчальний рік маємо 34 переможці I етапу і 4- II етапу.

Наукове дослідження з теми: «Організація науково- дослідницької роботи у Кременчуцькому колегіумі № 25» (2010р.) відзначене республіканською грамотою.

- профільне навчання поглиблює знання учнів і формує життєві компетенції випускників. Здійснення його відбувається за профілями:суспільно-гуманітарним (історичний профіль); природничо-математичним (біолого-географічний).

У старших класах введені: основні курси (економіка, правознавство, українська та інші мови); курси за вибором, факультативи, система модульних завдань, спрямованих на розвиток професійних нахилів школярів. У колегіумі запроваджено суспільно-гуманітарний напрям навчання (правовий і економічний профіль) та філологічний напрям (філологічний профіль), які передбачають врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей учнів і створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення.

Із великим інтересом вивчаються курси за вибором: «Вчимося бути громадянами», «Громадянська освіта»; «Основи споживчих знань», «Відкриваючи двері в світ економіки», «Логіка», «Зарубіжна література в початкових класах», «Медіакультура», «Живи за правилами», «Права дитини», «Основи відновного правосуддя», «Історія держави та права України», «Світ юридичної професії», «Школа журналіста», «Християнська етика», «Російська мова», «Практикум із правопису української мови», «Основи риторики», «Орфографічний практикум».

Результати роботи із запровадження профільного навчання були відмічені на семінарі директорів інноваційних закладів Полтавської області (2007р.); два роки поспіль II місце займає правовихована робота навчального закладу; наукове дослідження з теми: «Система правовиховної роботи у Кременчуцькому колегіумі № 25» відмічене дипломом II ступеню на обласному конкурсі (2010,2012р.);

-система виховної роботи. Пріоритетного значення у колегіумі № 25 набуває **правовиховна** робота із застосуванням інноваційних підходів. Тут діє єдиний у Полтавській області профільний табір з денним перебуванням «Мала міліцейська академія», успішно реалізується творчий проєкти «Кременчуцький колегіум №25 – територія правової культури» та «Від шкільної лави – до лав МВС»,у рамках якого підписано Меморандум про співпрацю між колегіумом та в/ч №3059. Щороку ми беремо участь у міському конкурсі на кращу постановку правовиховної роботи. Заступником директора з ВР Лобан Т.А. випущено збірки: «Учитель торкається вічності. Система правовиховної роботи в колегіумі №25» (2005 р.), «Інноваційні підходи до правової освіти та виховання школярів» (2008 р.), «Основні засади правоосвітньої та правовиховної роботи в Кременчуцькому колегіумі №25» (2011 р.), «Від шкільної лави – до лав МВС (двовимірність навчально-виховного простору)» (2012 р.), «Наш вибір: ЗАКОН, ПОРЯДОК, ЧЕСТЬ» (2013 р.).

Очікувані результати відображені в Еталоні випускника колегіуму, який повинен бути правосвідомим, економічно та культурно освіченим громадянином-патріотом України,самодостатньою особистістю, здатною адаптуватися до життя в суспільстві і бути орієнтованим на здобуття вищої гуманітарної та економічної освіти.

Серед здобутків навчального закладу слід відзначити, що гурток військово-патріотичного виховання «Юний патріот» досліджує бойовий шлях 469 Кременчуцького мінометного полку, який звільняв наше місто, рекомендований для нагородження обласною премією імені С.А.Ковпака; Центр дитячої дипломатії «Європейська перспектива» бере активну участь у культурно-освітньому проєкті «Європа без кордонів: євроінтеграція» (відвідано Італію, Німеччину, Австрію, Польщу, Угорщину, Королівство Нідерланди, Францію); гурток еколого-натуралістичного виховання «Глобус» посів II місце в конкурсі екологічних бригад та театрів, а в рейтингу шкіл міста - IV місце ; хореографічний- «Міленіум» переміг у конкурсному відборі МДЦ «Артек»; туристсько-краєзнавчий гурток «Дніпряни» посів I місце в пошуковій експедиції «Моя Батьківщина – Україна» в номінації «Духовна спадщина мого народу».

Учні колегіуму беруть активну участь у міських, обласних, всеукраїнських творчих проєктах.Скоординовано роботу із КМЦПО «Лідер», КЕНЦУМ, КМСД, АСМБР, клубом «Надія». Досить активною є молодіжна організація «Правовий простір». Щороку молодь обирає президента УС та його заступників, плідно проходить учнівська конференція.

У колегіумі діє творчий проєкт «Від шкільної лави – до лав МВС», що передбачає тісні контакти з КМУ, РВ міліції та в/ч №3059, з якою

підписаний Меморандум про співпрацю. У цьому навчальному році підписана Угода про співпрацю колегіуму та КМСД. У конкурсі на кращу постановку право виховної роботи колегіум посідає призові місця (остання збірка «Наш вибір: ЗАКОН, ПОРЯДОК, ЧЕСТЬ»).

Першочергового значення ми надаємо правовиховній роботі, формуванню навичок здорового способу життя. Цьому сприяє профілізація закладу, триєдина структура профілактики правопорушень.

*Участь у Всеукраїнському експерименті з упровадження **медіаосвіти** в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України, робота з обдарованими та здібними учнями, профільне навчання, система виховної роботи заклали фундамент для запровадження інноваційного підходу в навчанні й вихованні учнів, відіграли значну роль у створенні методичного простору до впровадження компетентнісного підходу в навчально-виховний процес в умовах інноваційного розвитку освітнього закладу.*

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК СЕМІНАРУ

Т.О.Москалик,
директор Кременчуцького колегіуму №25

Участь Кременчуцького колегіуму у Всеукраїнському експерименті з упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес

Перегляд відеоролика «Інформаційне середовище»

Ніхто, мабуть, не заперечуватиме, що світ сьогодні швидко змінюється. Те, що вчора було десь дуже далеко, стає нашою повсякденністю. Чи не найбільші зрушення за останні два покоління людей відбулися у сфері комунікації. Наші дідуся й бабусі навіть уявляли собі ті можливості, якими запросто користуються їхні онуки:

- мобільний зв'язок, що в будь-яку мить і майже усюди може з'єднати бажаних;
- Інтернет, що забезпечує доступ до бібліотек, баз даних, енциклопедій;
- електронна пошта;
- спілкування в чатах та соціальних мережах;
- обмін музикою та фільмами;
- обговорення проблем на форумах;
- використання веб-камер, skype та ін..

Проте разом із новими можливостями інформаційно-комунікаційні технології приносять у наше буття і нові небезпеки. Дитина, що не вміє користуватися, скажімо, ножицями, може заподіяти собі фізичної шкоди. Але у випадку інформаційних технологій потерпає не тільки тілесна оболонка, скільки мислення, психіка, душа.

*Тому перед науковцями і освітянами постало важливе завдання: зменшити ризики спілкування дітей із медіасвітом, виступити їхнім провідником в буремному потоці інформації, навчити їх не втрачати при цьому ні здоров'я, ані людяності. Тобто виховувати **медіакультуру**, що на особистісному рівні означає:*

- **здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі;**
- **розуміти мотиви споживання медіа-продукції;**

- уміти знаходити, сприймати, аналізувати, оцінювати, опрацьовувати, зберігати інформацію, отриману з медіа;
- вчитися застосовувати корисну та дистанціюватися від непотрібної інформації.

Головними завданнями курсу є:

- вироблення медіа-імунітету до шкідливої інформації;
- розвиток критичного мислення;
- формування здатності до медіа-творчості та сприйняття візуального мистецтва.

На жаль, у молодіжному середовищі спостерігається бездумне, „всеїдне” поглинання інформації, яка надходить з екранів телевізорів, комп'ютерних моніторів, з радіоприймачів.

За даними Національної спілки сімейних асоціацій Росії (ці дослідження актуальні і для України) неповнолітня аудиторія щорічно проводить у середньому:

154 години якісного часу(тобто неспання) з батьками;

- ▶ **850 годин** – з учителями,
- ▶ **1400 годин** відводиться на контакти з різними медіа.
У середньому сучасний школяр витрачає більше **6 годин на день** на спілкування з медіа:

- ▶ **42%** цього часу йде на перегляд телепередач і фільмів;
- ▶ **лише 12%** – на читання друкованих текстів.

Телебачення для підлітків є альтернативним джерелом пізнання світу

- ▶ Середньостатистичний дорослий чи дитина дивляться телевізор **щодня 2-3 години**.
- ▶ Діти від 2 до 12 років у середньому дивляться телевізор **25 годин на тиждень**.
- ▶ До 18 років дитина встигає провести перед телевізором **понад 2-х років свого життя**.

У середньому на **1 годину телетрансляцій** доводиться **4,2 сцени насильства та еротики**.

- ▶ Кожні **15 хвилин** глядач російського та українського телебачення бачить на екрані акт агресії, насильства або еротичну сцену.
- ▶ У години найбільш масового перегляду підліток бачить **більше 9000 сцен**, у яких показані інтимні стосунки або присутні натяки сексуального характеру.
- ▶ Щороку на телеекрані підлітки бачать до **10 000 сцен насильства**.

Середньостатистична дитина, яка досягла **18 років**, встигає побачити на телеекрані **200 000 сцен насильства**

- ▶ У багатьох фільмах (як російських, вітчизняних, так і західних) образи **злочинців і вбивць** романтизуються, таким чином, подібні персонажі

показані як цілком нормальні і навіть привабливі люди(«Бригада», «Брат», «Леон-кілер»)

Відео- і «телеменю» дітей шкільного віку досить одноманітне:

- ▶ Кожен **третій фільм** – бойовик чи трилер, **кожен п'ятий** – еротика.
- ▶ Такі цінності, як дружба, справедливість, честь і гідність, представлені і зовсім слабо – всього по **3%**.

Наше телебачення на всіх каналах, м'яко кажучи, демонструє в будь-який час передачі, рекламні ролики, художні фільми, які перекручують, ламають податливу психіку дитини і формують людину холодну і агресивну.

Не секрет, що наші діти сьогодні читають мало і нерозбірливо. Розглянемо репертуар читання дітей і підлітків, що визначився на основі анкетування учнів колегіуму:

- ▶ На першому місці в ньому – обов'язкова шкільна класика, казки – у молодших, фентезі – у більш старших, з цікавістю читаються пригоди й «ужастики», детективи (особливо для дітей і підлітків), книги про природу і тварин.
- ▶ Якщо ж подивитися на репертуар читання підлітків у цілому, то близько **40%** в ньому становить переважно література розважального характеру, тоді як науково-пізнавальні книги займають вдвічі менше (**21%**).

*Тому педагоги і психологи сьогодні говорять про **інформаційну кризу**, тобто неможливість підлітками осмислювати інформацію, знаходити і відбирати з величезного її потоку найактуальнішу, яка б сприяла духовному збагаченню особистості. Так самі зміни в житті продиктували потребу нашого суспільства в медіаосвіті, яка повинна стати частиною освітнього і виховного процесу та змістовного дозвілля учнів.*

*З 1 вересня 2011 року наш колегіум став учасником Всеукраїнського експерименту з упровадження **медіаосвіти** в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України, що проходить на базі шкіл Автономної Республіки Крим, Дніпропетровської, Запорізької, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Черкаської областей та міста Києва.*

*Наукове керівництво освітнім проектом здійснюється **Інститутом соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних***

наук України в партнерстві з Академією Української Преси та Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Серед гостей семінару - **Олексій Трохимович Баришполець**, кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології, один із авторів програми «Медіакультура.10 кл.», навчально-методичного посібника «Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід» та робочого зошита для 10 класу.

Постійну допомогу і підтримку Кременчуцькому колегіуму надає **Центр практичної психології і соціальної роботи Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського** (завідувач-Муліка Катерина Миколаївна, яка сьогодні присутня на заняттях).

Координатором інноваційної діяльності закладу є **Леся Володимирівна Сирота**, завідувачка центру психологічної служби КМНМЦ.

Концепцію впровадження медіаосвіти розраховано до 2020 року. Нині триває експериментальний етап - до 2016 року.

У ході підготовчого етапу (2011-2012 роки) ми визначилися з цілями в межах експерименту, обрали для себе найбільш вдалу модель, впровадили курс за вибором «Медіакультура» для учнів 10 класів. Учитель світової літератури О.В.Онищенко пройшла відповідну підготовку в Літній медіа-школі в м.Києві і отримала Сертифікат учасника.

З вересня 2012 р. по серпень 2013 р. тривав концептуально-діагностичний етап. Було проведено діагностику рівня медіакультури та ставлення учнів до впровадження в колегіумі медіаосвітніх інновацій. Викладач курсу О.В. Онищенко взяла участь у проведенні засідань творчих робочих груп щодо технології впровадження курсу за вибором «Медіакультура», поділилася досвідом проведення занять на нараді учасників всеукраїнської експериментально-дослідної діяльності «Створення інноваційного медіа-простору в навчальних закладах Полтавської області». В колегіумі створено кабінет медіакультури, в якому розміщені сучасні стенди, інтерактивний комплекс, рекомендовані матеріали до практичних робіт, творчі роботи учнів.

Зараз розпочався формувальний етап експерименту, мета якого забезпечити розвиток медіакомпетентності старшокласників під час вивчення курсу за вибором «Медіакультура» у класах гуманітарного профілю; створити умови для інтеграції інноваційного курсу з іншими навчальними предметами, розвитку сімейної медіакультури.

Зацікавленість учнів, запит батьків, потреба вчителів у впровадженні інновацій свідчать про готовність учасників освітнього простору до спільної роботи.

На засіданнях педагогічної ради постійно розглядаються питання медіаосвіти: медіапростір школярів, безпека в Інтернеті, деструктивні впливи медіа та ін.. Для педагогів колегіуму було організовано бліц-освітній курс з медіакультури, на якому вони отримали як теоретичні знання, так і стали учасниками тренінгів. Створено творчу групу, до складу якої увійшли вчителі різних предметів, проводяться круглі столи з обміну досвідом.

Проводяться батьківські всеобучі, що висвітлюють питання медіавпливів на дітей, організовується перегляд короткометражних фільмів, присвячених сімейній медіа культурі. Батьки беруть участь в опитуваннях та анкетуванні.

Та основний учасник експерименту – наші учні, досвід спілкування яких із засобами масової комунікації ще не досить великий. На робочому зошиті з медіа культури розміщена красномовна картинка. **Любов Антонівна Найдьонова**, заступник директора з наукової роботи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, **завідувач лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти** зазначила: «Ця картинка є ідеологемою того, на чому буде концентруватися освіта у старшому віці. Вона показує особливість медіа. Світ ми досліджуємо кожен у свій спосіб, а медіа начебто і показує цей світ, але багато реальності втрачається - світ у медіа плаский». Отже, дітям потрібно дати розуміння складності світу і того, що різні суб'єкти по-різному його сприймають.

Курс за вибором у межах варіативної частини програми розрахований на достикласників(хоча ми розуміємо, що медіаосвіта має починатися значно раніше). Пропоную переглянути інтерв'ю з учнями 11 класу (група Е-21) , які вивчали курс у минулому навчальному році. **Що вам дало вивчення курсу «Медіакультура»?** Таким було питання до старшокласників.

Перегляд відеоролика «Інтерв'ю з учнями групи Е-21

У колегіумі створюється **комунікаційна модель**, завдяки якій педагоги можуть обговорювати з дітьми медійні продукти – дізнаватися про потреби дітей, їхні думки. Але це не означає, що уроки одноманітні. У нас багато форм і видів занять. Загалом навчальну програму поділено на три блоки: загальноінформаційний («Людина у світі інформації»), другий блок – «Візуальна медіакультура і медіамистецтво» і третій – «Медіакультура у кібер-просторі та основи безпечної поведінки в Інтернеті». Передбачається і лекційний матеріал, і практичні заняття у формі кіноклубу–перегляд та аналіз фільмів, зокрема, короткометражок, а також реклами; обговорення медійних творів і створення власних.

Діти можуть приносити на урок цікаві для них твори, пропонувати для перегляду та обговорення те, що їм сподобалось або навпаки – не сподобалось. На уроках вивчаються механізми впливу, види маніпуляцій у медіа і як від них звільнитися.

Приділяється увага екранній мові: тобто – як передаються різні ідеї з точки зору психологічного впливу, які емоції викликають певні зображення. Суть у тому, щоб діти проявляли ініціативу та створювали власні медіатвори. Коли діти вчать робити щось самотійно, вони інакше сприймають екранну мову – якщо є мотивація робити, то виникає мотивація знати.

Наші учні були учасниками конкурсу соціальної реклами «Інший погляд»

(Вауліна Аліна , відеоролик «Вибір за вами...»), «Прес-весна на Дніпрових схилах» (Єфімова Лілія, Іващенко Валерія, Мур Олександра, Хміль Аліна).

До Вашої уваги соціальна реклама «Вибір за вами», створена ученицею групи Ф-22 для фестивалю «Інший погляд», котрий проводився в Сумах і отримав сертифікат учасника.

Перегляд соціальної реклами Вауліної Аліни «Вибір за вами»

У Всеукраїнському конкурсі «Діти та медіа» учениця групи Е-22 Мур Олександра посіла III місце за цикл фотографій :

- 1) Буду як сестричка .
- 2) Любов до музики .
- 3) Містки до серця.
- 4) Мобільна.
- 5) Модниці .
- 6) Прекрасне і корисне.

Олександра - призер обласного конкурсу –захисту робіт МАН. За наукову роботу «Ретроспектива та тенденції розвитку сучасної фотографії» учениця посіла III місце.

Зараз Олександра презентує своє портфоліо та поділиться творчими планами.

Презентація портфоліо Мур Олександри.

До проведення окремих занять залучаємо місцевих журналістів, бо вони краще обізнані із сучасним медіаландшафтом , а наші юні кореспонденти проходять стажування на міській телерадіокомпанії. Протягом кількох років співпраці створено більше сотні передач. Проте хочу підкреслити, що ми не взяли за основу журналістську модель як передпрофесійну підготовку. Наш курс готує до грамотного споживання. Для того, щоб грамотно споживати медіа, треба поставити дитину у позицію творця – це найкоротший шлях до медіаграмотності. Після того, як діти щось зробили, вони зовсім інакше дивляться на медіатвори. Їм уже нецікаво дивитися якийсь тупуватий гумористичний серіал – вони вишукують щось якісніше, починає формуватися смак.

*Медіаосвітні уроки розвивають **монологічне мовлення** , виховують **критичне мислення**, а найкраще воно активізується у спілкуванні, коли треба доводити свою позицію. Однак, як всі ми знаємо, у шкільному житті рідко трапляються такі можливості – зазвичай є єдина правильна точка зору, яка диктується вчителями чи підручниками. А критичність може розвиватись тільки тоді, коли є різні точки зору, кожна з яких має право на існування.*

Ефективним методом розвитку критичного мислення є дискурс –аналіз (метод,на основі якого здійснюється детальний логічно послідовний аналіз змісту повідомлень). Завдяки цьому методу можна зробити обґрунтований висновок щодо змісту медіаповідомлення та його позитивного чи негативного впливу на глядача, слухача чи читача. Давайте переглянемо фрагмент уроку в групі ЮМ-11 «Аналіз медіатекстів», мета якого – навчити дітей знаходити негативні та позитивні сторони реклами, формувати вміння не піддаватися впливу нав'язуваної інформації. Це психологічний аналіз харчової реклами на українському телебаченні, який десятикласники назвали «Українське телеменю».

Фрагмент уроку «Українське телеменю»

Важливо навчити учнів методам психологічного захисту від непотрібної візуальні інформації. Це вправи «Антиреклама» (навчає свідомо не сприймати, не осмислювати непотрібні рекламні зображення(білборди, банери, постери); «Біла фарба»(навчає дистанціюватися від різко негативної інформації); «Стоп, образ!» (накладає заборону на негативний образ).

Можна використати й креативний підхід захисту від нав'язуваної інформації: побачивши зображення, вигадати щось, щоб з'явився інший смисл або переробити на гумористичний.

Пропоную переглянути пародію на рекламу у стилі передачі «Знак якості», яку створили учні групи Ф-22.

Перегляд антиреклами Сушко Олександри (група Ф-22)

Через негативний вплив телебачення, інтернету виникають психологічні проблеми у дітей та підлітків. Знерухомлення, надмірні враження, страхи, копіювання та наслідування поведінки екранних героїв, викривлення життєвих орієнтирів, нав'язування певних моделей стосунків (приниження, зле ставлення), інтернет-залежність.

Однією із найгостріших проблем взаємодії дитини з інтернетом є небезпека зіткнення з агресивними нападами, які називають **кібербулінгом**. Це жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити дитину, в яких використовуються інформаційно-комунікаційні засоби: мобільні телефони, електронна пошта, соціальні мережі тощо. Діти часто не розповідають батькам про такі свої негаразди через страх батьківської заборони використання потрібних їм засобів зв'язку, і тому залишаються без необхідної підтримки і допомоги. Тому на годинах спілкування можна обговорити цю тему, але, щоб уникнути провокацій і загострень прихованих проблем дитячого колективу, матеріали необхідно адаптувати, подавати їх дуже коректно.

З метою ознайомлення учнів з правилами захисту від небезпек у кіберпросторі в 9-А класі було проведено годину спілкування **«Кібербулінг: небезпечне віртуальне «бичування»**. Давайте переглянемо відеозапис .

Фрагмент години спілкування в 9-А кл.
«Кібербулінг: небезпечне віртуальне «бичування»

Як показує практика, більшу частину вільного часу учні взаємодіють із медіа. На жаль, відповідно скорочується час для занять спортом, спілкування з родиною, з природою, комунікації з друзями в реалі. Тому 8 лютого 2012 року відповідно до рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення була створена Міжвідомча робоча група із розробки та впровадження національної системи позначок для захисту дітей від інформації, яка може шкодити їхньому здоров'ю і розвитку.

Завдання Міжвідомчої робочої групи – розробка національного проекту маркування відеопродукції, яке позначатиме негативний контент і вікові обмеження, а також впровадження його на всіх телевізійних каналах. На початку жовтня Нацрада презентувала відеоролик про систему «розумних символів » для захисту дітей.

Відеоматеріал було виготовлено продакшн-студією «Сполучені світи» за замовленням проекту Ради Європи і Уряду Канади «Впровадження європейських стандартів в українському медійному середовищі». Автором і продюсером є Тетяна Ляховецька, режисер – Ніна Рудік, художник-мультиплікатор – Наталія Антонова.

Тож, запрошую Вас за покупками у «Супермаркет «Телебачення».

Перегляд відеоролика «Супермаркет «Телебачення»

Резюмуючи, зазначу, що кожен із нас – часточка масової аудиторії, а тому необхідно задуматися про власну медіакультуру, її джерела, вміти відрізняти «інформаційне сміття» від якісної, адекватної інформації, вміти визначати маніпуляції над нашою свідомістю, а головне – допомагати це робити учням. Тому спецкурс «Медіакультура» – актуальний, вчасний, цікавий і нескладний (як здавалося спочатку). Формула успіху у вихованні з маленької дитини - медіаосвіченої, комунікабельної, ціннісно зорієнтованої Людини, на мою думку, досить проста: **діти + батьки + медіа + неповторна вчительська активність, енергія і самовіддача .**

Дякую за увагу!

Година спілкування в 9-А кл. «Кібербулінг: небезпечне віртуальне «бикування»

Практична робота «Аналіз медіатекстів» (група ЮМ-11)

Кременчуцький колегіум №25. Кабінет медіакультури

Алгоритм

дій директора загальноосвітнього навчального закладу щодо керівництва експериментальною діяльністю

1. Отримавши наказ про присвоєння статусу експериментального навчальному закладові, необхідно підготувати документи, що обґрунтовують проведення дослідження на рівні навчального закладу:

**Видається наказ по школі про організацію дослідницько-експериментальної діяльності. (Вказується тема дослідження, термін реалізації, П.І.П. відповідальних за організацію експерименту, педагогів, які беруть участь в експерименті, групи учнів, склад творчої групи; їх обов'язки).*

**До наказу додається програма експерименту, в якій міститься зміст роботи, термін, очікувані результати та відповідальні особи, етапи реалізації та їх терміни).*

** Творча група обговорює і пропонує різноманітні форми реалізації ідеї .*

**Проводиться нарада з медпрацівниками, доводиться до їх відома суть експерименту, зміст роботи, встановлюються терміни поетапного виконання, очікувані результати і відповідальні особи.*

**Затверджується графік відвідування занять, гуртків, факультативів та ін., аналізуються результати кожного етапу роботи над обраною темою.*

** Організовується обмін досвідом роботи педагогів (тренінги, відкриті уроки, навчальні семінари, консультації, круглі столи та ін..)*

**Узагальнюється досвід роботи учителів у реалізації курсу.*

**Збираються матеріали для видання збірки на допомогу вчителям.*

**Розробляються рекомендації з викладання курсу.*

2. Після виконання програми певного етапу експериментальної роботи керівник ЗНЗ звітує в письмовій формі про результати роботи. До звіту додаються навчальні посібники, методичні розробки, фотоматеріали, що розкривають суть виконаної роботи.

3. Після подачі звіту розробляється і затверджується програма наступного етапу.

4.Результати роботи висвітлюються на всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, сторінках педагогічної преси.

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ

**Методичні рекомендації з викладання спеціального медіаосвітнього курсу
для старшокласників ЗОШ «МЕДІАКУЛЬТУРИ. Київ – 2011. Автори: Найдьонова Л. А.,
Баришполець О. Т., Голубєва О. Є., Мироненко Г. В., Череповська Н. І.**

Укладачі: канд. психол. наук., Найдьонова Любов Антонівна, магістр психології Голубєва Олена Євгеніївна.

**Методичні рекомендації з викладання спеціального медіаосвітнього курсу для
старшокласників ЗОШ «МЕДІАКУЛЬТУРА»/ Найдьонова Л. А., Баришполець О. Т.,
Голубєва О. Є., Мироненко Г. В., Череповська Н. І. – К., 2011. – 42 с.**

Зміст

Вступ	4
Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів	9
Основні модулі змісту курсу	11
Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень	13
Орієнтовне тематичне планування курсу “Медіакультура” для основної школи	22
Критерії модульного оцінювання навчальних досягнень учнів	30

Вступ

Одним із важливих сучасних напрямів виховання молоді є формування особистісної медіа-культури. Розвинена медіа-культура особистості передбачає передусім актуалізовану здібність до адекватного сприймання, критичного аналізу, обґрунтованої оцінки різноманітної медіа-продукції, а також здібність як до створення власних медіа-текстів, так і до творчої інтерпретації, переосмислення/переструктурування існуючих. Медіа-культура особистості передбачає розуміння соціокультурного й політичного контексту закономірностей функціонування медіа в сучасному світі. Процес формування медіа-культури особистості може здійснюватися, передусім, завдяки введенню спеціального медіа-освітнього курсу до шкільної програми, інтегрування медіа-освітніх модулів у викладання основних шкільних предметів, а також завдяки факультативним заняттям, позашкільній формі роботи з учнями або завдяки іншим медіа-проектам. Головною особливістю медіа-освітніх заходів має бути їх гнучкість, яка передбачає активний, творчий підхід з боку

медіапедагога, медіапсихолога, соціального педагога.

Нині медіа-культура, як суспільний феномен виробництва медіа-продукції, опосередкований засобами масової комунікації, та її споживання масовою аудиторією становить медіатизований простір, який створює нове середовище існування, нову реальну дійсність. Сучасний розвиток засобів масової комунікації й мульти-медійних зокрема, обумовлює утворення нових форм життєдіяльності людини, новий досвід спілкування й співіснування.

Традиційні медіа - радіо, телебачення, відео та особливо новітні мульти-медійні засоби відкривають величезні можливості для користувача/споживача медіа-продукції:

обирати й прослуховувати велику кількість радіоканалів, дивитися безліч телеканалів завдяки супутниковому зв'язку;

записувати, зберігати й копіювати як для багаторазового сприймання, так і для тиражування аудіо-, візуальну, аудіо-візуальну інформацію, яка подобається;

зупиняти й повертати назад звук, зображення, звукове зображення з метою більш детального сприймання, кращого усвідомлення змісту інформації або поновлення естетичного переживання, задоволення;

отримувати додаткову інформацію, консультацію в інтерактивному режимі;

стало можливим здійснення дистанційного навчання.

Крім того, інформатизація/медіатизація мистецтва дає змогу долучитися будь-кому до шедеврів світової культури. Доступні фото-, відео-камера дозволяють актуалізувати, розвивати творчий потенціал у галузі відео-культури. Сучасні технології дозволяють створювати власні комп'ютерні фільми, енциклопедії, сайти, блоги, віртуальні фотоальбоми та ін. До того ж, розширюються необмежені інформаційні горизонти, що робить створену інформацію доступною для великого загалу користувачів.

Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям, як індивідуальним (мобільні зв'язок), так і масовим (інтернет), значно розширилися комунікативні можливості людини. Засоби масової комунікації створюють умови для становлення самостійного, критичного мислення, сучасного світосприймання, естетичної свідомості, навичок художнього аналізу продукції медіа-мистецтва.

Цей перелік переваг еволюційного розвитку засобів масової комунікації можна продовжити, але зрозуміло, що медіа сьогодні по суті є засобом засвоєння світу в його комунікативних, інтелектуальних, психологічних, художніх та багатьох інших аспектах.

Проте, всі ці позитивні можливості не здійснюються автоматично. Засоби масової комунікації дозволяють активізувати знання, отримані в ході традиційного навчання, але в той же час, можуть засмічувати розум інформаційним шумом, перевантажувати пам'ять, пригнічувати уяву, шаблонізувати мислення, викривлювати вольовий розвиток дитини. Щоб

уникнути ризиків і актуалізувати позитивний потенціал медіа, дитину потрібно готувати до ефективної взаємодії з інформаційним простором. Формування медіа-культури особистості доростового покоління має забезпечити розвиток пізнавальних інтересів, адекватного, художнього й творчого сприймання, критичного мислення, творчих здібностей дітей та молоді завдяки засобам медіа й на матеріалі медіа.

При цьому потрібно враховувати, що постійне ускладнення медіа-простору призводить до виникнення нового медіа-ландшафту, нового медіа-порядку й змінює медіа-культуру в цілому. Так, наприклад, стало значно менше обмежень для доступу щодо потоків інформації загалом, об'єми інформації постійно збільшуються, національні медіа-ринки інтегруються у глобальну медіа-структуру, відмінності між інтернетом, телебаченням, пресою, книгою та телефоном зникають, а медіа-ресурси інтернету стали доступними людині, де б вона не знаходилася. Саме у такому світі інформації без інформаційних меж і обмежень живуть наші діти, молодь, які мають доступ до медіа-продукції всього світу. Створюючи особливий інформаційний простір, багаточисельні медіа впливають на формування соціальних, моральних, художніх, естетичних цінностей та інтересів особистості, стають важливим фактором впливу на її свідомість, світоглядні позиції.

Засилля низьковартісної в художньому, моральному, змістовому, ціннісно-смісловому аспектах медіа-продукції, постійна репрезентація насильства, агресії, порнографії потребує реагування не тільки з боку найближчого дорослого оточення дитини, але й з боку певних державних інституцій. Але в умовах масового застосування бездротових засобів доступу до інтернету відстежувати інформаційне наповнення в глобальній мережі стає важко й іноді, практично неможливо. Коли цифрові медіа виходять з під контролю законодавчих органів, особливої ваги набуває необхідність виховання компетентності споживання медіа-продукції, забезпечення базової медіа-грамотності населення.

Формування медіа-культури особистості в умовах сучасної медіа-реальності й в Україні зокрема, становить проблему широкого запровадження медіа-освітньої практики у загальноосвітній школі. Актуальність курсу медіа-освіти обумовлено об'єктивним існуванням соціального медіа-культурного феномену – медіа-реальності, яка характеризується небувалим розвитком засобів масових комунікацій та складає вагомую частину загального обсягу сучасного інформаційного простору. Разом із тим медіа-культура завдяки медіа-технологіям глибоко пронизує життя людини та неоднозначно впливає на формування змісту свідомості, що й висуває потребу у спеціальній підготовці дітей, молоді до існування у сучасному просторі медіа-інформації та у майбутньому глобальному інформаційному суспільстві.

Спираючись на досвід таких європейських країн, як Велика Британія, Франція, Канада, Росія та ін., ми висуваємо ідею саме шкільної медіа-освіти, яка має впроваджуватися

у форматі спецкурсу/факультативу для учнів старшої школи. Шкільна медіа-освіта спрямована на виховання свідомого, компетентного і творчого споживача медіа та має стимулювати розвиток спеціальних знань, умінь, навичок у сфері медіа. Основне завдання медіа-освіти полягає у системному та компетентному вихованні підростаючого покоління, яке повинно навчитися не лише адекватно користуватися різноманітними медійними засобами, а й розумітися на закономірностях їх функціонування, знатися на особливостях технологій впливу ЗМК, але головне – критично мислити, розвивати особистісне, оцінчне ставлення до продукції мас-медіа в цілому та спиратися на етично-естетичні орієнтири в процесі сприймання візуальної компоненти медіа-продукції.

Об'єктом вивчення спеціалізованого курсу «Медіакультура» є суспільний феномен сучасної медіа-культури, яка становить щабель еволюційного розвитку цивілізації людства.

Предметом спеціалізованого курсу є особистісна медіа-культура, яка передбачає надбання знань, умінь, досвіду у сфері медіа-реальності.

Метою курсу є формування теоретичної бази знань учнів з основ медіа грамотності та практичних навичок ефективної і безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіа-джерел, в тому числі, з урахуванням використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній діяльності учнів та їх міжособовому спілкуванні; започаткування основ їхньої медіакультури вираження себе в сучасному медіа-просторі.

До теоретичної бази знань відносяться: знання з соціальної психології щодо ефективної комунікації, опосередкованої екранними медіатекстами, основи медіапсихології інформаційного впливу, елементи кіберпсихології та медіа-гігієни.

До практичних навичок відносяться: критичне мислення і медіа-комунікативна компетентність.

Мета курсу досягається через практичне оволодіння навичками аналізу типів комунікації, засобів комунікації; навичками критичного мислення та рефлексивного сприйняття медіатекстів; методами аналізу медіатекстів, прийомами психологічного захисту проти непотрібної інформації та навичками безпечної поведінки в медійному просторі; навичками організації особистісного медійного простору (в тому числі, й творчими), розвитком мотивації щодо формування індивідуальної медіакультури.

Програма складається з:

пояснювальної записки, де описано мету та завдання навчання, особливості організації навчально-виховного процесу, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів, перелік програмних засобів науково-методичного забезпечення курсу;

змісту навчального матеріалу та вимог до навчальних досягнень учнів;

додатків, що містять тематичний план навчання, критерії оцінювання навчальних

досягнень учнів з кожної теми, рекомендації щодо здійснення міжпредметних зв'язків; список основної та додаткової літератури.

Програма курсу «Медіакультура» розрахована на вивчення матеріалу за умов доступу учнів до телевізора (враховується також наявність в учнів та/або в їхніх родинях мобільного телефону, комп'ютера, доступу до мережі інтернет, інших інформаційно-комунікаційних технологій). Курс є складовою варіативної частини навчання. Згідно з запропонованою програмою вивчення курсу відбувається протягом року в 10 класі з розрахунку 1 година на тиждень, або протягом півріччя з розрахунку 2 години на тиждень у випадку використання практики спарених уроків (усього обсяг складає 36 годин). Інваріативна частина курсу складає 70%, варіативна - 30%. Варіативна частина передбачена у практикумі курсу, що дає можливість педагогу реагувати на специфічні інформаційні потреби дитячого колективу, використання в якості матеріалу для занять поточної, постійно змінюваної актуальної медіа-продукції.

Форми проведення тематичних атестацій можуть бути різноманітними – усні співбесіди, дебати, диспути, контрольні роботи, захисти самостійних проектних робіт, реферати на задані теми, веб-квести та ін. При цьому вчитель може диференціювати атестаційні завдання в залежності від нахилів і здібностей учнів. Головною умовою атестації є успішне засвоєння теоретичного матеріалу та виконання практичних, самостійних робіт та інших обов'язкових завдань.

Форми проведення практичних робіт залежно від наявної матеріально-технічної бази та дидактичного забезпечення навчального процесу також можуть бути різними – лабораторні роботи, семінари, перегляд фільмів, віртуальні екскурсії в мережі Інтернет, позакласні та позаурочні екскурсійні заняття, факультативні заняття, гуртки, реалізація навчальних проектів міжпредметного характеру, підготовка самостійних розробок, як групових, так і індивідуальних.

В розглянутій програмі не вказуються конкретні апаратні і програмні засоби, які повинні використовуватися при вивченні курсу. Це, з одного боку, повинно забезпечити певну інваріантність програми відносно наявної в школі медійної техніки, а з іншого боку, забезпечити вчителю певну свободу дій і самостійність при доборі шляхів вирішення методичних проблем, що виникають при вивченні курсу, зокрема стосовно добору матеріально-технічного забезпечення навчально-пізнавального процесу.

Разом з тим, в результаті вивчення курсу “Медіакультура” в учнів повинен бути сформований необхідний мінімум знань, вмінь і навичок, перш за все користувацьких, для подальшої ефективної взаємодії із медіа-простором. В межах кожного модулю передбачається формування спеціальних психологічних новоутворень, які складають основу медіа культури особистості.

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з курсу «Медіакультура» відображено в таблиці і побудовано таким чином, що досягнення певного рівня навчальних досягнень передбачає, що усі вказані для попередніх рівнів знання, уміння і навички повністю опановано учнем.

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі - медіакультури
	2	Учень: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них.
	3	Учень: має фрагментарні знання при незначному загальному їх обсязі (менше половини навчального матеріалу) при відсутності сформованих умінь та навичок сприймання медіатекстів та критичного мислення.
II. Середній	4	Учень: має початковий рівень знань, значну (більше половини) частину навчального матеріалу може відтворити репродуктивно; може з допомогою вчителя виконати просте навчальне завдання; має елементарні, нестійкі навички критичного мислення, аналізу медіатекстів.
	5	Учень: має рівень знань вищий, ніж початковий; може з допомогою вчителя відтворити значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; має стійкі навички критичного мислення, аналізу медіатекстів.
	6	Учень: знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу і робити певні узагальнення; вміє за зразком виконати просте навчальне завдання; має стійкі навички критичного мислення, сприйняття медіатекстів, базовий рівень медіакомпетентності.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
III. Достатній	7	Учень: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити основні процеси, що відбуваються під час роботи інформаційної системи та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; вміє виконувати навчальні завдання, передбачені програмою.
	8	Учень: вміє аналізувати навчальний матеріал, в цілому самостійно застосовувати його на практиці; здатен контролювати власну діяльність; може самостійно виправити вказані вчителем помилки; самостійно визначає спосіб розв'язування навчальної задачі; вміє використовувати медійний простір для реалізації пізнавальних інтересів, навчальної програми.
	9	Учень: вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості; самостійно виконує передбачені програмою навчальні завдання; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання; вільно володіє навичками аналізу медіатекстів.
IV. Високий	10	Знання, вміння і навички учня повністю відповідають вимогам державної програми. Учень: володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні цілі власної навчальної діяльності, оцінює нові факти, явища; вміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних цілей, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; має певні навички управління медійним простором та медійним контентом.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	11	Учень: володіє узагальненими знаннями з предмета; вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; вміє виконувати завдання, не передбачені навчальною програмою.
	12	Учень: має стійкі системні знання та продуктивно їх використовує; вміє вільно використовувати нові медійні технології для поповнення власних знань та розв'язування задач; вміє самостійно ставити і творчо розв'язувати завдання, які виходять за межі звичних ситуацій; має стійкі навички управління медійним простором у нестандартних ситуаціях та творчої реалізації у медійному просторі.

Основні модулі змісту курсу

№ з/п	Тема	Кількість годин
1-й рік навчання (10-й клас) – 36 год.		
1.	Модуль 1. Людина в світі інформації	9
	1.1. Мас-медіа: від gazetta до «Всесвітньої павутини».	2
	1.2. Розвиток інформаційного суспільства. Проблема цифрової нерівності.	2
	1.3. Типи соціальної інформації та медіапотреби особистості.	2
	1.4. Мас –медіа: ефекти і впливи. Дослідження медіа.	2
	1.5. Модульно-тематична атестація.	1

2.	Модуль 2. Візуальна медіакультура та медіамистецтво	19
	2.1. Візуальна медіакультура: культурологічний, соціально-психологічний підхід.	2
	2.2. Провідні види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації.	2
	2.3. Медіатехнології.	2
	2.4. Схема аналізу медіатекстів	4
	2.5. Психологічний захист від непотрібної візуальної інформації.	2
	2.6. Творче медіасприймання візуальних медіатекстів.	2
	2.7. Екранна мова	4
	2.8. Модульно-тематична атестація.	1
3.	Модуль 3: Основи безпечної поведінки в Інтернет	7
	3.1. Медіагігієна.	2
	3.2. Медіазалежність і кібербезпека.	4
	3.3. Модульно-тематична атестація.	1

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА

ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

10-й клас

(36 годин, рекомендовано: 2 години на тиждень)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Модуль 1. Людина в світі інформації	
1.1. Мас-медіа: від gazetta до «Всесвітньої павутини». Ретроспектива та сучасний стан інформаційного середовища	Учень описує: основні етапи розвитку засобів масової комунікації – від папірусів до інтернету; характеризує: структуру сучасної системи масової комунікації; пояснює: поняття «інформаційна культура», «медіакультура», місце структурних понять в системі загальної культури суспільства та особи. Основне цільове психологічне новоутворення: перехід від ставлення до інформаційного простору як до природного елементу повсякденного оточення – до ставлення до інформаційного поля як до створеного людьми явища, в здійсненні якого вагомою є роль кожного користувача, усвідомлення власного внеску

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1.2.Розвиток інформаційного суспільства. Проблема цифрової нерівності.	Учень описує: основні характеристики інформаційного суспільства; наводить приклади: цифрової нерівності; пояснює: - рівні та причини цифрової нерівності. Основне цільове психологічне новоутворення: уявлення про різний рівень медіаграмотності в суспільстві цифрової нерівності, прийняття норми толерантного співіснування людей з різним рівнем інформаційної культури, в тому числі, в родині (профілактика зверхності в комунікації з представниками нижчого рівня і пригніченості – при спілкуванні з представниками вищого рівня)
1.3.Типи соціальної інформації та медіапотреби особистості. Аналіз типів соціальної інформації.	Учень характеризує: типи соціальної інформації за критерієм істинності; вміє: аналізувати особливості кожного типу соціальної інформації, наводить приклади: типів соціальної інформації із проглянутих медіатекстів. Основне цільове психологічне новоутворення: усвідомлення можливості самовизначення власних медіа-потреб у певному їх спектрі, заснування само-звітності щодо медіа-потреб, уведення засобів моніторингу і контролю збалансованості власних потреб

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1.4.Мас –медіа: ефекти і впливи. Дослідження медіа. Мас–медіа: деструктивні впливи, маніпулятивні технології.	Учень описує: основні ефекти і впливи масмедіа на свідомість і настрої комуніканта; вміє: виявляти маніпулятивні технології в проглянутих медіатекстах; наводить приклади: маніпуляцій свідомістю та настроями, виявлені ним в конкретних теле,-радіопередачах, газетних публікаціях та ін. Основне цільове психологічне новоутворення: відчуття захищеності від імовірних інформаційних маніпуляцій внаслідок свідомого прийняття рішення та встановлення власних медіа-фільтрів
Модуль 2. Візуальна медіакультура та медіамистецтво.	
2.1. Візуальна медіакультура: культурологічний, соціально-психологічний підхід. Візуальна медіакультура є складовою загальної візуальної культури та обумовлена медіазасобами, медіатехнологіями. Візуальний формат – основа й головний засіб візуальних, аудіовізуальних медіа.	Учень пояснює: поняття «культура», «візуальна культура»; роль візуального для людини; співвідношення візуальне/візуальний образ – медіакультура; характеризує: основні складові візуальної культури (архітектура, скульптура, зображувальне мистецтво, одяг, прикраси, вжиткові речі. Основне цільове психологічне новоутворення: усвідомлення ролі візуальної культури у власному повсякденному житті, суб’єктивне приєднання до навчальної інформації, як потрібної «тут і тепер», а не колись у потім у дорослому житті

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
2.2. Провідні види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації. Фотографія, кіно, телебачення Медіаісторія засобів, новий тип бачення, новий тип комунікації – медіаторчість людини.	Учень характеризує: провідні види візуальних аудіовізуальних засобів масової комунікації; новий тип бачення та новий тип комунікації по кожному візуальному медіазасобу, а також комп'ютера й інтернету зокрема; пояснює: взаємодію розвитку візуальних медіазасобів із загальним технічним прогресом, війнами. Основне цільове психологічне новоутворення: усвідомлення себе співтворцем інформаційного простору, співвіднесення своїх можливостей із можливостями тих людей, які створювали медіа історію
2.3. Медіатехнології. Необхідність критичного мислення у сфері візуальної медіапродукції	Учень пояснює: специфічні особливості медіатехнологій; наводить приклади: різновидів медіатехнологій, задіяних у різноманітних медіатекстах; розуміє: необхідність критичного (конструктивного) ставлення до візуальних медіатекстів. Основне цільове психологічне новоутворення: розуміння багатозначності співвідношення технології і особистості у різноманітній сфері візуальної медіа продукції, визначення своєї позиції як людини, здатної до критичного мислення в цій сфері

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
2.4. Схема аналізу медіатекстів Аналіз комерційної реклами. Аналіз політичної реклами. Аналіз соціальної реклами.	Учень володіє: навичками застосування схеми аналізу медіатексту; аналізує: зображення (форму) та зміст візуального медіатексту; оцінює: - зображення (форму) та зміст будь-якого візуального медіатексту. Основне цільове психологічне новоутворення: досвід здійснення аналізу візуального медіатексту, усвідомлення доступності навички декодування візуального тексту, засвоєння запропонованої схеми дій
2.5. Психологічний захист від непотрібної візуальної інформації.	Учень використовує навички: навички психологічного захисту проти непотрібної візуальної інформації, відсторонення від непотрібної візуальної інформації; аналізу непотрібної візуальної інформації з відповідними висновками. Основне цільове психологічне новоутворення: усвідомлення наявних медіа-фільтрів, оцінка їхньої якості, започаткування ефективних фільтрів потрібної інформації

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
2.6. Творче медіасприймання візуальних медіатекстів. Логічний та образно-асоціативний підходи Аналіз «контррекламних» зображень: його змісту, форми та ін. Сприймання продукції мультимедійного мистецтва.	Учень описує: особливості сприймання організації візуального образу на площині; особливості та роль сприйняття світла-тіні, кольорів тощо; пояснює: особливості творчого сприймання традиційних статичних візуальних образів/медіатекстів; особливості творчого сприймання традиційних динамічних візуальних образів/медіатекстів; особливості творчого сприймання зразків медіамистецтва; характеризує: основні види медіамистецтва. Основне цільове психологічне новоутворення: усвідомлення власних потреб і уподобань у сфері медіа-мистецтва, відбір прийомів для використання у власних спробах медіа-творчості

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
2.7. Екранна мова (4 год.)	Учень описує: історичну ретроспективу виникнення та розвитку екранної мови; наводить приклади: основних прийомів екранної мови; пояснює: зв'язок кіномистецтва із сучасною екранною мовою; характеризує: основні монтажні фрази сучасної екранної мови; вміє: аналізувати екранні секвенції; виділяти шаблони монтажних епізодів; створювати екранні секвенції; створювати монтажні фрази. Основне цільове психологічне новоутворення: актуалізація мовних елементів, які репрезентують власний досвід взаємодії з візуальною екранною продукцією, оцінка вмілості свого монтажного мислення

Модуль 3: Основи безпечної поведінки в Інтернет	
3.1. Медіагігієна. Профілактика негативних психофізіологічних ефектів взаємодії з кіберпростором. Психофізіологічні норми і ергономічні вимоги до діяльності з інформаційно-комп'ютерними технологіями. Організація робочого місця кіберкористувача. Порушення, які виникають зі сторони кістково-м'язового апарату, органів зору, нервової системи кіберкористувачів. Профілактика захворювань.	Учень описує: психофізіологічні норми та ергономічні вимоги до діяльності з інформаційно-комп'ютерними технологіями; характеризує: можливі психофізіологічні порушення здоров'я, які виникають внаслідок контакту із мультимедіа; вміє: організовувати робоче місце кіберкористувача відповідно до санітарно-гігієнічних вимог користування персональним комп'ютером; аналізувати взаємозв'язок використання інтернету та ризиків і порушень психофізіологічного здоров'я кіберкористувачів. Основне цільове психологічне новоутворення: створення зв'язку медіа-гігієни як складової сучасної успішної людини, що сама себе поважає, відчуває гідною і щасливою, а здоров'я як первинного капіталу особистості

3.2. Медіазалежність. Поняття, причини виникнення, симптоми, наслідки. Специфічні інтернетні загрози і небезпеки. Психологічні та психічні зміни, що відбуваються внаслідок контакту із мультимедіа. Кіберзалежність як деструктивна форма поведінки в Інтернеті. Психологічні методи діагностики, корекції та профілактики Інтернет-залежності.	Учень: описує: специфічні інтернетні загрози; особливості прояву віртуальної залежності; характеризує: технології та способи захисту особистості користувача під час його перебування у просторі інтернету; наводить приклади: прийомів роботи з інформацією у мережі, яка може бути використана в освітніх цілях; відсіювання непотрібної та негативної інформації; пояснює: основні психологічні і моральні засади безпечного перебування в інтернеті; вміє: здійснювати експрес-оцінку рівня свого здоров'я та експрес-діагностику схильності до залежної від інтернету поведінки; здійснювати цілеспрямований пошук інформації в інтернеті різними способами, оцінювати інформацію з точки зору її організації, залучати мережеву інформацію до системи знань, які формуються у школі; раціонально планувати та ефективно використовувати власний час взаємодії з медіа. Основне цільове психологічне новоутворення: розширення способів саморегуляції власної взаємодії з новітніми медіа в межах цінностей збереження здоров'я і забезпечення благополуччя партнерів по спілкуванню, опосередкованому медіа.
--	--

ОРІЄНТОВНЕ ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ КУРСУ “Медіакультура”

для основної школи

1-й рік навчання (10-й клас)

Модуль1. Людина в світі інформації (9 год).

1.1. Мас-медіа: від gazetta до «Всесвітньої навутини» (2 год.)

Ретроспектива та сучасний стан інформаційного середовища.

Рукописні видання для масового читача в Древньому Єгипті та давньому Римі. Українська літописна спадщина.

Початки друку. Перші друковані газети Європи. Українські першодруки. Газетна періодика: від «Харьковского Демокрита» до «України молодой». Типи друкованих ЗМІ.

Поява і розвиток аудіовізуальних ЗМІ. Від «Галактики Гуттенберга» до «Галактики Інтернет». Сучасний стан інформаційного середовища України.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с. 13-66.

Рекомендована додаткова література:

Кастельс М.. Галактика Інтернет. Москва, 2001.

Тоффлер О. Новаятехнократическаяволна на Западе. Москва, 1986.

1.2.Розвиток інформаційного суспільства. Проблема цифрової нерівності (2 год.)

Особливості постіндустріального суспільства, його переваги та недоліки, блага й небезпеки.

Критика інформаційного суспільства.

Реальна та віртуальна реальності, динаміка змін у їх співвідношенні в зв'язку зі змінами в засобах масової комунікації.

Нові типи соціальних взаємовідносин та соціальної взаємодії, породжені розвитком інформаційного суспільства.

Поняття комунікації та масової комунікації. Комунікаційний ланцюжок Лассвелла.

Виробництво медіа продукції. Творець медіа текстів та/або власник медіа. Вироблення новин. Редакційна політика. Незалежність медіа. Проблема свободи слова.

Канали масової комунікації. Аудиторія масової комунікації.

Основна література:

1. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с. 13-66.

Рекомендована додаткова література:

Кастельс М.. Галактика Інтернет. Москва, 2001.

Тоффлер О. Новаятехнократическаяволна на Западе. Москва, 1986.

1.3.Типи соціальної інформації та медіапотреби особистості (2 год.)

Поняття інформації та її класифікація. Соціальна інформація; типологія соціальної інформації. Правда і брехня як типи соціальної інформації.

Структури інформаційних потреб суспільства та особистості. Інформаційні ніші. Явища дисбалансу в інформаційному середовищі.

Практична робота № 1: Аналіз типів соціальної інформації.

Мета заняття: Закріпити знання типів соціальної інформації та сформуванню уяву щодо міри задоволення інформаційних потреб.

Хід заняття: Обговорення типів соціальної інформації за критеріями: істинності, достеменності та логічної упорядкованості на основі домашнього аналізу: А) номери газети; Б) програми телепередач 1 каналу на 1 день; В) однієї телепередачі цього ж каналу.

Основна література:

1. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с. 32-44.

Рекомендована додаткова література:

Исследуемложь. Теории, практика обнаружения / Под ред. Майкла Льюиса, КеролинСаарни. СПб., 2004.

Тарасов А.Н. Психологиялжи. Москва, 2005.

1.4 .Мас–медіа: ефекти і впливи. Дослідження медіа (4 год.)

Мас–медіа: ефекти культивування і моделювання. Деструктивні впливи, маніпулятивні технології. Різновиди маніпулятивних технологій, застосовуваних мас-медіа.

Масове спілкування та основні механізми впливу на особу і спільноти. Масове наслідування як штучно сформований різновид поведінки. Масовокомунікаційне зараження (запалення). Масовокомунікаційне навіювання. Масовокомунікаційна маніпуляція. Масовокомунікаційна регуляція та саморегуляція.

Мета і способи досліджень медіа. Рейтинги телеперегляду, методика їх побудови. Поняття текст, його види. Текст медіа. Кількісний і якісний аналіз текстів. Приклади використання контент-аналізу (демонстрація даних).

Практична робота № 2: Диспут «Медіавпливи»

Мета заняття: Сформуванню уяву учнів щодо різновидів ефектів та механізмів впливу мас-медіа на свідомість і поведінку людини. Демонстрація способів конструктивної взаємодії у ході спілкування представників різних точок зору.

Хід заняття: дві доповіді учнів та їх обговорення. Теми доповідей:

1. Позитивні ефекти і впливи.

2. Негативні ефекти і впливи.

Практична робота № 3: Дослідження медіа

Мета заняття: Ознайомлення із механізмами саморегуляції інформаційного простору та

деякими доступними способами його дослідження.

Хід заняття: Розгляд даних вимірювань телереєтингів. Обговорення чинників популярності та причин непопулярності передач, каналів.

Проведення елементів контент-аналізу матеріалів преси на ділову або політичну тематику.

Основна література:

1. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с. 140 - 156.

Рекомендована додаткова література:

Брайант Д., Томпсон С. Основы воздействия СМИ. Москва, 2004.

Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. Киев, 2000.

Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації. Львів, 2006.

Брайант Д., Томпсон С. Основы воздействия СМИ. Москва, 2004.

Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. Киев, 2000.

Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації. Львів, 2006.

1.5. Атестація за тематичним модулем «Людина в світі інформації».

Модуль 2. Візуальна медіакультура та медіамистецтво (19 год) .

2.1. Візуальна медіакультура: культурологічний, соціально-психологічний підхід (2 год).

Візуальна медіакультура є складовою загальної візуальної культури та обумовлена медіазасобами, медіатехнологіями. Візуальний формат – основа й головний засіб візуальних, аудіовізуальних медіа.

Поняття про медіакультуру та її візуальну складову. Культурологічна, соціально-психологічна складові візуальної медіакультури як взаємодія візуальної, масової та медійної культур. Комунікаційний та психологічний аспекти особистісної візуальної медіакультури.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с.91-97.

Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура: с.7-13.

Рекомендована додаткова література:

Винтерхофф-Шпурх П. Медиапсихология. Основные принципы. – Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007.

Даниель С.М. Искусствовидеть. О творческих способностях восприятия, о языке линий и красок и о воспитании зрителя. – Л. Искусство, 1990.

Киттлер Ф. Оптическое медиа (Берлинские лекции 1999г.) / Пер. с нем. Под ред. Б.

Никифорова и В. Скуратова. – М.: Логос/Гнозис, 2009.

Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека. – М.: Жуковский, 2003.

Розин В.М. Визуальная культура и восприятие. Как человек видит и понимает мир. Изд. 2-е. – М.: Едиториал УРСС, 2004.

Харрис Р. Психология массовых коммуникаций. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2001.

«Дух фотографии» («The Spirit of Photography»: т/ф, 5 серій, виробництво BBC, Велика Британія).

2.2. Провідні види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації (2 год).

Зображення – основа й головний засіб візуальних, аудіовізуальних медіа.

Історія візуальних, аудіовізуальних засобів масової інформації. Візуальні протомедіа за принципом відтиску зображення (стародавні печатки, гравюра, друковані зображення) та за принципом оптичних ілюзій (камера-обскура, магічний ліхтар, стробоскоп).

Фотографія: принцип зображення як світлопис, види, досягнення та ін.

Кінематограф: принцип персистенції, фільм як кінематографічний продукт, його різновиди, внесок кінематографу в загальну культуру.

Телебачення: принцип дії, теорія інформації/комунікації, вплив телебачення на життя людини.

Поняття про медіаторність, яка у сфері візуальних ЗМК є не лише створенням нових медіазасобів та різноформатних медіатекстів, а й утворенням нових типів бачення та нових типів комунікації людини.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с.83-91, 379-388.

Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура: с.14-52

Рекомендована додаткова література:

Винтерхофф-Шпурх П. Медиапсихология. Основные принципы. – Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007.

Даниель С.М. Искусство видеть. О творческих способностях восприятия, о языке линий и красок и о воспитании зрителя. – Л. Искусство, 1990.

Киттлер Ф. Оптическое медиа (Берлинские лекции 1999г.) / Пер. с нем. Под ред. Б. Никифорова и В. Скуратова. – М.: Логос/Гнозис, 2009.

Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека. – М.: Жуковский, 2003.

Розин В.М. Визуальная культура и восприятие. Как человек видит и понимает мир. Изд. 2-е. – М.: Едиториал УРСС, 2004.

Харрис Р. Психология массовых коммуникаций. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2001.

«Дух фотографии» («The Spirit of Photography»: т/ф, 5 серій, виробництво BBC, Велика Британія).

2.3. Медіатехнології (2 год).

Необхідність критичного мислення у сфері візуальної медіапродукції.

Специфічні особливості медіатехнологій; різновиди медіатехнологій, задіяних у різноманітних медіатекстах; розуміє необхідність критичного (конструктивного) ставлення до візуальних медіатекстів.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с.322-334.

Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура: с. 61-82

2.4. Схема аналізу медіатекстів. Дослідницьке аналітичне заняття (4 год).

Дослідження ЗМК: основні підходи, теорії, методи. Роль критичного мислення у сучасному інформаційному просторі медіареальності.

Схема аналізу медіатекстів.

Практична робота № 4: Аналіз медіа-тексту

Мета заняття: Засвоєння схеми аналізу медіа-тексту.

Хід заняття: Почерговий перегляд (фронтальний спосіб організації) та аналіз відеороликів за схемою (робота у парах або мікрогрупах):

комерційної реклами, політичної реклами, соціальної реклами.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с.322-334.

Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура: с. 61-82.

Рекомендована додаткова література:

Голядкин Н.А. Творческая телереклама: Учебное пособие для студентов вузов / Н.А.Голядкин. – М.: Аспект Пресс, 2005.

Фёдоров А.В., Новикова А.А. Медиаобразование в ведущих странах Запада. – Таганрог: Изд-во Кучма. – 2005.

Череповська Н.І. Психологічний захист від візуальної інформації. Методика «Антиреклама» // «Соціальний педагог» – № 10 (34). – 2009.

2.5. Психологічний захист від непотрібної візуальної інформації (2 год).

Творче медіасприймання як психологічний захист від непотрібної візуальної інформації.

Вправи на дистанціювання: методика «Антиреклама», «Біла фарба», «Стоп образ».

Вправи на ретельний аналіз форми та змісту візуального медіазображення.

Практична робота № 5: Медіаторчість

Мета заняття: Засвоєння основ візуальної культури при створенні візуального продукту.

Хід заняття: Створення (або демонстрація створеної дома) і обговорення візуальної презентації на тему «Візуальна медіакультура».

Створення (або демонстрація) візуальної презентації на тему «Особистісна візуальна медіакультура. Критичне мислення».

Створення портфоліо класу в електронній версії.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с.373-375.

Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура: с. 97-102; с.110-121.

2.6. Творче медіасприймання візуальних медіатекстів: логічний та образно-асоціативний підходи (2 год).

Важлива складова медіатворчості – творче медіасприймання. Відмінність медіасприймання від звичайного та творчого медіасприймання від медіаспримайння. Типи медіасприймання, творче медіасприймання: універсальні мисленнєві дії.

Творче медіасприймання як відбір і селекція візуальної медіаінформації, планування споживання візуальних медіатекстів.

Практична робота № 6: Творче медіасприймання

Мета заняття: Засвоєння критеріїв творчого медіа-сприймання.

Хід заняття: Складання медіа-меню недільного перегляду візуальних медіатекстів для свого приятеля, враховуючи його візуальні «смаки» та медіа-уподобання.

Аналіз «контррекламних» зображень: його змісту, форми та ін.

Сприймання продукції мультимедійного мистецтва.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с.373-375.

Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура: с. 97-102; с.110-121

2.7. Екранна мова (4 год.)

Історія екранної мови. Історія монтажного мислення. Формування екранного образу.

Закономірності сприйняття екрану. Вправи на дослідження монтажного мислення та соціально-психологічні феномени сприйняття.

Практична робота № 7: Екранний продукт (варіативна частина)

Мета заняття: Ознайомлення із принципами і деякими способами створення екранного продукту. Освоєння виробничого процесу створення мультфільму: від ідеї до зйомки та монтажу.

Хід заняття: Створення екранного продукту на прикладі анімації. Усвідомлення та обговорення соціально-психологічних феноменів існування екранного образу.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с.373-375.

Рекомендована додаткова література:

Девис Р.Ю. Техникатворческоговоображения. Киев: 1996. 52с.

Каксоздатьсобственныймультифильм. Анимациядвухмерныхперсонажей. – М.: 2006, 536с.

Шевверев А.В. Технологиитворческогорешения проблем. Белгород: 1993.

2.8. Атестація за тематичним модулем «Візуальна медіакультура та медіамистецтво».

Модуль 3. Основи безпечної поведінки в Інтернет (7 год) .

3.1. Медіагігієна: профілактика негативних психофізіологічних ефектів взаємодії з кіберпростором (2 год.)

Психофізіологічні норми і ергономічні вимоги до діяльності з інформаційно-комп'ютерними технологіями. Організація робочого місця кіберкористувача. Порушення, які виникають зі сторони кістково-м'язового апарату, органів зору, нервової системи кіберкористувачів.

Профілактика захворювань.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с.373-375.

Рекомендована додаткова література:

Как справиться с компьютернойзависимостью. – М.: Эксмо, 2008. – 224 с.

Человек и новыеинформационныетехнологии: завтра начинаетсясегодня. – СПб.: Речь, 2007. – 320 с.

3.2. Медіазалежність: поняття, причини виникнення, симптоми, наслідки (4 год.)

Специфічні інтернетні загрози і небезпеки. Психологічні та психічні зміни, що відбуваються внаслідок контакту із мультимедіа.

Кіберзалежність як деструктивна форма поведінки в Інтернеті.

Психологічні методи діагностики, корекції та профілактики Інтернет-залежності.

Медіабезпека. Кібербулінг і використання ІКТ для нанесення шкоди іншій людині. Основні правила безпеки в Інтернеті.

Практична робота № 8: Аналіз сайтів, присвячених онлайн-безпеці

Вивчення сайтів, які містять детальну інформацію щодо питань інформаційної безпеки.

Обговорення поставлених проблем. Особистий досвід учнів щодо безпечної поведінки в Інтернеті.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред.

Л.А. Найдьоновой, О.Т. Баришпольца. - К.: Міленіум, 2010, с.373-375.

Рекомендована додаткова література:

Айвазова А.Е. Психологические аспекты зависимости. – СПб.: Речь, 2003. – 120 с.

Как справиться с компьютерной зависимостью. – М.: Эксмо, 2008. – 224 с.

Керделлан К., Грезийон Г. Дети процессора: Как Интернет и видеоигры формируют завтрашних взрослых. – Екатеринбург: У-Фактория, 2006. – 272 с.

Человек и новые информационные технологии: завтра начинается сегодня. – СПб.: Речь, 2007. – 320 с.

Обучение подростков целенаправленному поиску информации и работе в сети Интернет // Сб. материалов научно-практической конференции молодых ученых "Педагогические технологии в средней общеобразовательной школе: проблемы и перспективы". - М., 1999. - С. 65-69.

Якушина Е.В. Изучаем Интернет. Делаем Web-страничку. - СПб.: Питер-пресс, 2000. -256 с.

Найдьорова Л. А. Кібер-булінг підлітків (віртуальний терор) як новітній феномен інформаційної доби: теоретико-методичні засади подолання і профілактики /

Л. А. Найдьорова // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – №8. – С. 10–18

3.3. Тематична атестація за тематичним модулем «Основи безпечної поведінки в Інтернет».

Критерії модульного оцінювання навчальних досягнень учнів

Модуль 1. Людина в світі інформації

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень: розпізнає поняття «масова комунікація», «інформаційне суспільство», «медіакультура»; розпізнає різновиди засобів масової комунікації: газета, телебачення, інтернет та ін.; їх відмінності; пояснює роль візуального для людини і значення візуальної культури в цілому.
	2	Учень: розпізнає різновиди суспільств та послідовність їх розвитку: від первісного до постіндустріального, інформаційного; характеризує соціальну структуру засобів масової комунікації.
	3	Учень: має фрагментарні знання про основні риси інформаційного суспільства; має знання про основні етапи розвитку масової комунікації; має фрагментарні знання про тематичну структуру масової інформації.
II. Середній	4	Учень: має початковий рівень знань змісту основних характеристик інформаційного суспільства; структуру сучасної системи масової комунікації; типи соціальної інформації; може відтворити жанрову структуру масової інформації; може з допомогою вчителя застосувати навички виділення жанрів в структурі масової інформації.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	5	Учень: має рівень знань вищий, ніж початковий, знає можливості, які надає інформаційне суспільство для соціального та економічного прогресу людства; має уявлення може з допомогою вчителя відтворити значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків особливостей впливу на розвиток особистості основних різновидів масової інформації: телебачення, книги, преси, радіо, кіно, інтернету; має стійкі навички виділення жанрів в структурі масової інформації.
	6	Учень: знайомий з можливостями, які надає інформаційне суспільство для розвитку особистості; знає основні ефекти і впливи масової комунікації на людину; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу і впливу інформаційного суспільства на особистість; робити певні узагальнення щодо інформаційного суспільства; вміє за зразком розрізняти соціальну інформацію за критерієм істинності.
III. Достатній	7	Учень: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях вимог, які пред'являє інформаційне суспільство до особистості сприйняття та аналізу аудіовізуальних засобів масової комунікації; має уявлення про маніпулятивні можливості засобів масової інформації може виявляти типи соціальної інформації в масивах медіатекстів; вміє виконувати аналіз медіатексту, зображення (форму) та зміст візуального медіатексту.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	8	Учень вміє: знає основні теорії інформаційного суспільства та їх авторів; чітко уявлення про основні методи маніпулювання масовою свідомістю та настроями; жанрову структуру газетного номера, теле,-радіопередачі; контролювати власну діяльність, демонструє навички виділення основних методів маніпулювання масовою свідомістю та настроями, самостійно виправити вказані вчителем помилки; самостійно визначити спосіб розв'язування навчальної задачі; вміє розпізнати задіяну в медіатексті медіатехнологію впливу.
	9	Учень: вільно володіє навчальним матеріалом, самостійно може пояснити причини цифрової нерівності в суспільстві, в Україні; самостійно аналізує кожен тип соціальної інформації в масивах медіатекстів; самостійно виконує передбачені програмою навчальні завдання; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання; вільно володіє навичками виявлення методів маніпуляції в телепередачах.
IV. Високий	10	Знання, вміння і навички учня повністю відповідають вимогам державної програми. Учень: володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні цілі власної навчальної діяльності, оцінює основні контраргументи опонентів теоретиків інформаційного суспільства; новітні маніпулятивні технології; вміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних цілей, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; вміє застосовувати навички оцінки конкретних медіатекстів за критерієм об'єктивності.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	11	Учень: володіє узагальненими знаннями з предмета; вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; може інтерпретувати контраргументи опонентів теоретиків інформаційного суспільства; вміє пояснити механізми дії маніпулятивних технологій на конкретних медіатекстах; вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; має стійкі навички можливостей уникнення маніпулятивного впливу мас-медіа.
	12	Учень: може прогнозувати подальший розвиток ідей інформаційного суспільства; вміє вільно використовувати нові інформаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування задач; вміє самостійно ставити і творчо розв'язувати завдання, здатен підготувати аналітичний огляд телепередачі, іншого медіатексту; має стійкі навички управління інформаційною системою у нестандартних ситуаціях, користуватися методами уникнення маніпулятивного впливу мас-медіа.

Модуль 2. Візуальна медіакультура та медіамистецтво.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I.Початковий	1	Учень: розпізнає поняття «культура», «візуальна культура» називає її окремі підсистемні складові; пояснює роль візуального для людини і значення візуальної культури в цілому.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	2	Учень: розпізнає окремі об'єкти, види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації; типи комунікації по окремому візуальному медіазасобу; характеризує основні складові візуальної культури: архітектуру, скульптуру, зображувальне мистецтво, одяг, прикраси, вжиткові речі; візуальне/візуальний образ.
	3	Учень: має фрагментарні знання про візуальний формат, особистісну візуальну медіакультуру при відсутності сформованих умінь та навичок сприймання медіатекстів та критичного мислення.
II.Середній	4	Учень: має початковий рівень знань щодо видів візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації; типів комунікації в окремому візуальному медіазасобі, особливостей сприймання організації візуального образу на площині; особливостей та ролі сприйняття світла-тіні, кольорів, характеризує провідні види візуальних аудіовізуальних засобів масової комунікації; частину навчального матеріалу може відтворити репродуктивно, а саме: знання з особливостей творчого сприймання традиційних статичних візуальних образів/медіатекстів, особливостей творчого сприймання традиційних динамічних візуальних образів/медіатекстів, особливостей творчого сприймання зразків медіамистецтва; може з допомогою вчителя застосувати навички критичного мислення до сприймання образів/медіатекстів.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	5	Учень: має базовий рівень знань щодо видів візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації; типів комунікації за кожним з розглянутих візуальних медіазасобів, щодо особливостей сприймання організації візуального образу на площині; особливостей та ролі сприйняття світла-тіні, кольорів, історичну ретроспективу виникнення та розвитку екранної мови, основних прийомів екранної мови; може з допомогою вчителя відтворити значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків кіномистецтва із сучасною екранною мовою; пояснює взаємодію розвитку візуальних медіазасобів із загальним технічним прогресом, війнами, тобто, процес медіаісторії як процес технічної медіаторчості має стійкі навички критичного мислення, психологічного захисту проти непотрібної візуальної інформації.
	6	Учень: засвоїв основні поняття візуальної медіакультури: види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації; типи комунікації по кожному візуальному медіазасобу, особливості сприймання організації візуального образу на площині; особливості та ролі сприйняття світла-тіні, кольорів, історична ретроспектива виникнення та розвитку екранної мови, виділяє основні прийоми екранної мови; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу і робити певні узагальнення щодо розвитку візуальної медіакультури; вміє за зразком виконати схему аналізу медіатексту.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
III. Достатній	7	Учень: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях сприйняття та аналізу аудіовізуальних засобів масової комунікації; може пояснити основні процеси, що відбуваються під час особливостей сприймання організації візуального образу, наводить власні приклади на підтвердження деяких тверджень нових типів бачення та нових типів комунікації по кожному візуальному медіазасобу, а також комп'ютера й інтернету зокрема; вміє виконувати аналіз медіатексту, зображення (форму) та зміст візуального медіатексту.
	8	Учень вміє: аналізувати навчальний матеріал, в цілому самостійно застосовувати його на практиці; контролювати власну діяльність, демонструє навички критичного мислення, самостійно виправити вказані вчителем помилки; самостійно визначити спосіб розв'язування навчальної задачі; вміє розпізнати задіяну в медіатексті медіатехнологію впливу, використовувати схему аналізу медіатексту, аналізувати екранні секвенції.
	9	Учень: вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання з візуальної медіакультури та медіамистецтва на практиці; вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості, виділяти схеми та шаблони монтажних епізодів; самостійно виконує передбачені програмою навчальні завдання; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання; вільно володіє навичками застосування схеми аналізу медіатексту; аналізує зображення (форму) та зміст будь-якого візуального медіатексту, аргументовано оцінює його.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
IV.Високий	10	Знання, вміння і навички учня повністю відповідають вимогам державної програми. Учень: володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні цілі власної навчальної діяльності, оцінює нові факти візуальної медіакультури та явища медіамистецтва; вміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних цілей, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; вміє застосовувати навички психологічного захисту проти непотрібної візуальної інформації: відсторонення від неї, ретельний її аналіз з відповідними висновками. має певні навички управління медійним контентом, плануванням та навичками критичного мислення.
	11	Учень: володіє узагальненими знаннями з предмета; вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; здатен виявити закладені творчі мисленнєві дії автора у створенні візуального медіатексту; пояснює особливості творчого сприймання традиційних статичних й динамічних візуальних образів/медіатекстів; самостійно аналізує форму/зображення та зміст традиційних візуальних медіатекстів (фотографія, кліп, ролик, фільм...) здатен зробити креативні висновки; має стійкі навички управління інформаційною системою у нестандартних ситуаціях, створювання та управління екранними та іншими медіатекстами у навчальному просторі.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	12	Учень: має стійкі системні знання про основні види новітнього медіамистецтва та пояснює особливості/відміну творчого сприймання його зразків від традиційних зразків візуальної медіакультури; вміє вільно використовувати нові інформаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування задач; вміє самостійно ставити і творчо розв'язувати завдання, які виходять за межі звичних ситуацій; має стійкі навички управління інформаційною системою у нестандартних ситуаціях, створювання та управління екранними та іншими медіатекстами у медійному просторі.

Модуль 3. Основи безпечної поведінки в Інтернет

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I.Початковий	1	Учень: розпізнає окремі об'єкти, явища впливу взаємодії людини з медіапростором на окремі аспекти здоров'я чи певні небезпеки.
	2	Учень: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про медіагігієну, медіазалежність, медіабезпеку.
	3	Учень: має фрагментарні знання при незначному загальному їх обсязі (менше половини навчального матеріалу) при наявності елементарних нестійких навичок організації робочого місця медіакористувача без співвіднесення із санітарно-гігієнічними нормами.
II.Середній	4	Учень: має початковий рівень знань, значну (більше половини) частину навчального матеріалу може відтворити репродуктивно; може з допомогою вчителя виконати аналіз взаємозв'язку використання інтернету та ризиків та порушень психофізіологічного здоров'я; має елементарні, нестійкі навички організації робочого місця медіакористувача відповідно до санітарно-гігієнічних норм користування комп'ютером.
	5	Учень: має рівень знань вищий, ніж початковий; може з допомогою вчителя відтворити значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; має стійкі навички організації робочого місця медіакористувача відповідно до санітарно-гігієнічних норм користування комп'ютером.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	6	Учень: знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу і робити певні узагальнення; вміє за зразком виконати просте навчальне завдання; має стійкі навички організації робочого місця медіакористувача, опановані прийоми роботи користувача з інформацією у мережі.
III. Достатній	7	Учень: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити специфічні інтернет-загрози, особливості прояву віртуальної залежності та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; вміє виконувати навчальні завдання, передбачені програмою.
	8	Учень: вміє аналізувати навчальний матеріал, в цілому самостійно застосовувати його на практиці; здатен контролювати власну діяльність; може самостійно виправити вказані вчителем помилки; самостійно визначає прийоми та засоби захисту особистості користувача під час його перебування у просторі інтернету; вміє використовувати медійний простір для реалізації пізнавальних інтересів, навчальної програми.
	9	Учень: вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості; самостійно виконує передбачені програмою навчальні завдання; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання; вільно експрес-оцінкою рівня свого здоров'я та діагностику схильності до залежної від інтернету поведінки.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
IV.Високий	10	Знання, вміння і навички учня повністю відповідають вимогам державної програми. Учень: володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні цілі власної навчальної діяльності, оцінює нові факти, явища; вміє самостійно оцінювати інформацію з точки зору її організації, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; має певні навички цілеспрямованого пошуку інформації в інтернеті різними способами.
	11	Учень: володіє узагальненими знаннями з предмета; вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; вміє самостійно оцінювати інформацію з точки зору її організації, залучати мережеву систему до системи знань, які формуються у школі; використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; вміє виконувати завдання, не передбачені навчальною програмою.
	12	Учень: має стійкі системні знання та продуктивно їх використовує; вміє вільно використовувати нові медійні технології для поповнення власних знань та розв'язування задач; вміє самостійно ставити і творчо розв'язувати завдання, які виходять за межі звичних ситуацій; має стійкі навички управління, раціонального планування та ефективного використання власного часу взаємодії з Інтернетом як новітнім медіа.

III. ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

**Онищенко О.В.,
вчитель – методист**

Сценарій години спілкування

«Кібербулінг: небезпечне віртуальне «бикування», 9 кл.

Учитель. *Небезпека чекає нас в інтернеті навіть у звичайних, на наш погляд, життєвих ситуаціях. Прогрес – явище різнобічне, яке разом з користю і розвитком несе нові ризики та проблеми. Один із прикладів такої проблеми – кібербулінг. Це досить нове поняття для нашої країни, воно прийшло до нас із Заходу разом із чатами і соціальними мережами.*

Дослідженням цього небезпечного явища займалися 4 групи

I гр. Історія та походження терміну «кібербулінг»

II гр. Найпоширеніші типи кібербулінгу

III гр. Психологічні портрети учасників кібербулінгу.

IV гр. Правила-поради для подолання кібербулінг

Звіт I групи

- 1. Почнемо з прояснення термінів, які допомагають позначити досить нове для нашого суспільства явище, з яким світ зіткнувся в масовому масштабі на декілька років раніше.*
- 2. У нашу мову прийшло багато слів іноземного походження, які зручно використовувати для позначення новітніх явищ. Одне із таких слів – «кібербулінг». Походить з англійської мови, створено від двох слів: кібер (позначає віртуальне, опосередковане комп'ютером середовище) і булінг (походить від англ. bull – бик, бугай, а в переносному значенні – дуже велика, сильна чи агресивна персона; і позначає процес лютого, завзятого нападу; близькі за смислом дієслова українською мовою - роз'ятрювати, задирати, прискіпуватися, провокувати, дошкуляти, тероризувати, цькувати та ін.).*

3. В українській мові найближчий аналог –сленгове слово «бикувати», що включає смисловий відтінок тупості, обмеженості, незграбності, неоковирності .Кібербулінг іще перекладають як кіберзалякування.
4. Одна з перших добре відомих ілюстрацій кібербулінгу починалась як забавка, коли у 2002 р. американський підліток ГісланРаза, граючись, створив відео самого себе на основі сцени із фільму «Зоряні війни», де замість меча використовував бейсбольну биту. Нажаль, однокласники без дозволу і відома хлопця розмістили це відео в Інтернеті, де його побачили мільйони людей. Далі ця подія отримала неочікуваний розвиток - у 2004 р. було створено спеціальний сайт із цим та похідними відеороликами, спецефектами та музикою з фільму, який зібрав більше 76 мільйонів користувачів, а відео із зображенням хлопчика стало найбільш завантажуваним файлом 2004 року. Гіслан отримав ярлик «дитина зоряних війн» і це настільки змінило його стосунки в школі, що батьки змушені були залучати психіатричну допомогу. Вони подали до суду на батьків тих однокласників, що розмістили відео в Інтернеті, але врешті конфлікт було врегульовано в позасудовому порядку.
5. Отже, **КІБЕРБУЛІНГ** - це новітня форма агресії, що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж тощо.

Звіт II групи

1. До найпоширеніших типів кібербулінгу належать:

- Використання особистої інформації.
- Анонімні погрози.
- Переслідування.
- Тролінг і флеймінг.
- Геніслепінг.

Розглянемо методи кібербулінгу докладніше.

2. Використання особистої інформації. «Зламування» поштових скриньок, серверів, сторінок у соціальних мережах з метою отримання особистої інформації про людину та переслідування її.

3. Анонімні погрози. Кіберхулігани анонімно посилають листи на адресу електронної пошти своїм жертвам з повідомленнями загрозливого змісту. Іноді ці загрози мають образливий характер з вульгарними висловами і ненормативною лексикою

4. Переслідування. Кіберпереслідування відбуваються за допомогою мобільного зв'язку або електронною поштою. Хулігани можуть довгий час переслідувати свою жертву, завдаючи брудних образ принизливого характеру або шантажуючи будь-якими таємними фактами. Відстежуючи через Інтернет небережних користувачів, переслідувач отримує інформацію про час, місце і всі необхідні умови здійснення злочину.

5. Тролінг (trolling – ловля риби на блешню) – розміщення в інтернеті (на форумах, у блогах тощо) провокаційних повідомлень з метою викликати флейм, тобто конфлікти між учасниками, взаємні образи

6. Флеймінг. Улюблений метод «тролів» (провокаторів) у мережі – флеймінг (від англ. flaming – пекучий, гарячий, полум'яний) – обмін короткими гнівними і запальними репліками між двома чи більше учасниками, використовуючи комунікаційні технології. Частіше за все розгортається в «публічних» місцях Інтернету: на чатах, форумах, у дискусійних групах, інколи перетворюється в затяжну війну (холіво – від англ. – свята війна). На перший погляд, флеймінг – це боротьба між рівними, але в певних умовах вона теж може перетворитися на нерівноправний психологічний терор. Так, неочікуваний випадок може привести жертву до сильних емоційних переживань.

7. Обмовлення, або зведення наклепів – розповсюдження принизливої неправдивої інформації з використанням комп'ютерних технологій. Це можуть бути і текстові повідомлення і фото, і пісні, які змальовують жертву в шкідливій, інколи сексуальній манері. Жертвами можуть ставати не тільки окремі підлітки, трапляється розсилка списків (наприклад), створюються спеціальні «книжки для критики», в яких розміщуються жарти

про однокласників, наклепи. Обираються мішені для тренування власної злости, зливання роздратування, переносу агресії тощо.

8. Хепіслепінг (HappySlapping – щасливе ляскання, радісне побиття) – назва походить від випадків в англійському метро, де підлітки били перехожих, тоді як інші записували це на камеру мобільного телефону. Тепер ця назва закріпилася за будь-якими відеороликами з записами реальних сцен насильства. Ці ролики розміщують в інтернеті, де їх можуть переглядати тисячі людей, без згоди жертви.

9. Починаючись як жарт, хепіслепінг може завершитись трагічно, як це сталося із 18-річним Трістоном Крістмасом, якого група хлопців побила для того, щоб зняти відео для Інтернету, а коли він, ударившись головою, помирає кинутий на підлозі, вбивця і спостерігачі пішли продовжувати вечірку. З'явилося поняття буліцид – загибель жертви внаслідок булінгу, який вважається злочином, і хепіслепінг, якщо призводить до таких трагічних наслідків.

Розглянемо стандартну структуру кібербулінгу на прикладі його учасників та їхніх психологічних портретів

Звіт III групи

1. Агресор – людина імпульсивна, яка прагне головувати над усіма, щоб її всі слухалися і боялися, агресивно налаштована не лише до ровесників, але й до дорослих (батьків, учителів); не вміє співчувати, фізично сильніша за «потенційну жертву».

2. Потенційна жертва – людина замкнена, вразлива і сором'язлива, яку легко налякати, невпевнена у собі, дуже за все переживає, має занижену самооцінку, депресивна, часто думає про суїцид, не має близьких друзів, більше спілкується з дорослими, ніж з ровесниками, фізично слабша за «агресора».

3. Спостерігач – людина, якій дуже цікаво переглянути (в деяких випадках і зафіксувати) процес цькування та знущання однієї людини над іншою.

4. Якщо дитина стала «потенційною жертвою» в процесі кібербулінгу, то їй дуже страшно про це розповісти дорослим. Це може відбуватися з різних причин:

- діти можуть вважати, що дорослі не зможуть розв'язати подібну проблему чи не будуть сприймати як серйозну;
- коли розповісти про цю проблему комусь із дорослих, то їм буде тільки гірше: спрацює своєрідний «донос на агресора», від якого зазвичай «добра чекати не доводиться».

Як же можна уберегтися від небажаних наслідків користування інтернетом?

Перегляд ролика «Розваги та безпека в інтернеті»

(<http://www.youtube.com/watch?v=3Ap1rKr0RCE>).

Учитель: Кібербулінг небезпечний не менше, ніж знущання у звичному розумінні. І зачіпає ця проблема не лише дітей та підлітків (безпосередніх учасників), а й дорослих, які повинні підтримувати і допомагати своїм дітям у такій ситуації та запобігати можливості залякування. Багато дітей, що стали «потенційними жертвами» кібербулінгу, не витримавши такого психологічного удару, попрощалися з життям. Для того щоб запобігти проблемі кібербулінгу, батькам слід учити змалечку свою дитину безпечно використовувати комп'ютер, інтернет та інші інформаційно-ко-мунікаційні технології. Слід попереджати дитину про те, що проблемами, які виникають у віртуальному просторі, теж потрібно ділитися з батьками і разом їх розв'язувати.

Користувачі інтернету повинні пам'ятати кілька простих правил безпеки, з якими познайомлять учасники ІУ групи.

1. Не поспішай викидати свій негатив у кіберпростір.

Перш ніж писати і відправляти повідомлення, слід заспокоїтися, вгамувати злість, образ, гнів.

2. Створюй власну онлайн- репутацію, не купуйся на ілюзію анонімності.

Хоча кіберпростір і надає додаткові можливості відчувати свободу і розкутість завдяки анонімності, існують способи дізнатися, хто стоїть за певним нікнеймом. І якщо некоректні дії у віртуальному просторі призводять до реального шкоди, все таємне стає явним. Інтернет фіксує історію, яка

складається з публічних дій учасників і визначає онлайн-репутацію кожного – накопичений образ особистості в очах інших учасників. Заплямувати цю репутацію легко, виправити – важко.

3. Зберігай підтвердження фактів нападів. Якщо тебе дуже засмутило повідомлення, картинка, відео тощо, слід негайно звернутися до батьків по пораду, зберегти або роздрукувати сторінку самотійно, щоб порадитися з дорослими в зручний час.

4. Ігноруй одиничний негатив. Одноразові образливі повідомлення краще ігнорувати – часто кібербулінгнаслідок такої поведінки зупиняється на початковій стадії. Досвідчені учасники інтернетдискусійдотримуються правила: «Найкращий спосіб боротьби з неадекватними – ігнор».

5. Якщо ти став очевидцем кібербулінгу, правильною поведінкою буде:

а) виступити проти агресора, дати йому зрозуміти, що його дії оцінюються негативно, б) підтримати жертву – особисто або в публічному віртуальному просторі надати їй емоційну підтримку,

в) повідомити дорослим про факт некоректної поведінки в кіберпросторі.

6. Блокуй агресорів. У програмах обміну миттєвимиповідомленнями є можливість блокувати повідомлення з певних адрес. Пауза в спілкуванні частовідбиває в агресора бажання продовжувати цькування.

7. Не варто ігнорувати агресивні повідомлення, якщо листи невідомого вам відправника систематично містять погрози або порнографічні сюжети. У цьому випадку слід скопіювати ці повідомлення і звернутися до правоохоронців. Питаннями кібербезпекизаймаються спеціально створені відділи міліції, й інтернетхулігана можна знайти й покарати. Якщо образлива інформація розміщена на сайті, слід зробити запит до адміністратора для її видалення.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Брайант Д., Томпсон С. Основы воздействия СМИ. Москва, 2004.
- 2.Винтерхофф-Шпурх П. Медиапсихология. Основные принципы. – Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007.
- 3.Даниель С.М. Искусство видеть. О творческих способностях восприятия, о языке линий и красок и о воспитании зрителя. – Л. Искусство, 1990.
- 4.Девис Р.Ю. Техника творческого воображения. Киев: 1996. 52с.
- Исследуем ложь. Теории, практика обнаружения / Под ред. Майкла Льюиса, Керолин Саарни. СПб., 2004.
- 5.Как создать собственный мультфильм. Анимация двухмерных персонажей. – М.: 2006, 536с.
- 6.Как справиться с компьютерной зависимостью. – М.: Эксмо, 2008. – 224 с.
- 7.Кастельс М.. Галактика Интернет. Москва, 2001.
- 8.Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. Киев, 2000.
- 9.Киттлер Ф. Оптическое медиа (Берлинские лекции 1999г.) / Пер. с нем. Под ред. Б. Никифорова и В. Скуратова. – М.: Логос/Гнозис, 2009.
- 10.Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека. – М.: Жуковский, 2003.
- 11.Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник/За ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. - К.: Міленіум, 2010, с. 13-66.
- 12.Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура: с. 97-102; с.110-121. Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації. Львів, 2006.
- 13.Розин В.М. Визуальная культура и восприятие. Как человек видит и понимает мир. Изд. 2-е. – М.: Едиториал УРСС, 2004.
- 14.Тарасов А.Н. Психология лжи. Москва, 2005.
- 15.Тоффлер О. Новая технократическая волна на Западе. Москва, 1986.
- 16.Харрис Р. Психология массовых коммуникаций. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2001.
- «Дух фотографии» («The Spirit of Photography»: т/ф, 5 серій, виробництво BBC, Велика Британія).
- 17.Человек и новые информационные технологии: завтра начинается сегодня. – СПб.: Речь, 2007.
- 18.Шеварев А.В. Технологии творческого решения проблем. Белгород: 1993.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

семінару директорів шкіл з проблеми
«Інформаційно-психологічна безпека навчального закладу
(впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти у навчальний процес)»

Виходячи із науково-методичної проблеми освітніх закладів міста:

«Науково-методичний супровід упровадження компетентнісного підходу в навчально-виховний процес в умовах інноваційного розвитку регіональної освіти», Державного стандарту початкової загальної освіти, Указу Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» рекомендуємо:

1. Адміністрації навчальних закладів:

- 1.1. *Формувати позитивне інформаційне середовище щодо популяризації ідеї медіаосвіти як інноваційного напрямку навчання та виховання особистості.*
- 1.2. *Сприяти підвищенню медіа освітньої компетентності вчителів, у тому числі за допомогою дистанційного навчання.*
- 1.3. *Вивчити питання щодо включення дисциплін медіа освітнього профілю (Медіакультура, Медіаосвіта/медіаграмотність, Медіапсихологія тощо) до навчального плану професійної підготовки учнів.*
- 1.4. *Цілеспрямовано впроваджувати медіаосвітні інновації, а також підтримувати активну участь учнів загальноосвітніх шкіл у спільному пошуку форм і засобів медіаосвіти, що відповідають потребам молодого покоління.*
- 1.5. *На систематичній основі забезпечувати підвищення кваліфікації педагогів за медіаосвітнім напрямом.*

2. Заступникам директора шкіл:

- 2.1. *Активніше включати до завдань науково-дослідної роботи з обдарованими учнями проблемні питання розвитку медіаосвіти в Україні.*
- 2.2. *Стимулювати розроблення індивідуальних авторських програм на базі існуючих типових програм Медіаосвіта/медіаграмотність та Медіапсихологія, Концептуальної рамки медіаосвітідій різного віку.*
- 2.3. *Сприяти розвитку творчої медіаосвіти, започаткувати фестивалі дитячої та юнацької медіаторчості, створювати медіаклуби, студії та інші форми медіаосвітньої практики.*

3. Учням шкіл:

- 3.1. *Спрямовувати зусилля на усвідомлення власних медійних та інформаційних потреб для розв'язання у співпраці основних завдань забезпечення розвитку медіакультури громадян України, відповідної викликам інформаційного суспільства.*
- 3.2. *Долучатися до спільних науково-дослідних робіт з актуальних питань підготовки молоді до ефективної взаємодії із сучасним інформаційним простором.*